БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 59 (806)

23 МАРТ ШАНБА 1957 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН

БУГУНГИ СОНДА:

Венгриялик меҳмонлар Москва авиация заводида (1-бет).

Улуғ Октябрнинг 40 йиллиги шарафига (1-бет).

УЛУҒ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТИК РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН: **Ғ. Нажимов.** — Пролетар интернационализми ленинча принципларининг ҳаётий кучи (2-бет).

Редакцияга хатлар (2-бет).

ОЛТИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ИЛҒОРЛАРИ: **С. Зокиров.** — Дўстимнинг ҳикояси (2-бет).

Пахтакор ва механизатор ўртоқлар, квадрат-уялаб чигит экиш техникасини ҳар тарафлама пухта ўрганингиз! Б. Халилов. — Октябрь районида экиш кампаниясига тайёргарлик суст (3-бет).

ТАНҚИД ВА БИБЛИОГРАФИЯ: **Х. Собиров.** — Колхоз раислари учун зарур қўлланма (3-бет).

МИРЗАЧЎЛНИ ЎЗЛАШТИРИШ УМУМХАЛҚ ИШИ: **С. Бочкарев.** — Мирзачўлга янги келганларга бизнинг маслаҳатларимиз (3-бет).

Польша-Бирма қўшма баёноти (4-бет).

Совет Иттифоқининг Цейлонга совғаси (4-бет).

Румыния Буюк Миллат мажлисининг сессиясида (4-бет).

Бермуд оролларида Англия-Америка музокаралари (4-бет).

ФАН ОЛАМИДА: **Вл. Мезенцев.** — «Атом соатлари» (4-бет).

ИШЧИ ВА ҚИШЛОҚ МУХБИРЛАРИНИНГ СЪЕЗДЛАРИ

Арманистонда, Озарбайжонда, Қирғизистонда, Грузияда, Тожикистонда ишчи ва қишлоқ мухбирларининг съездлари бўлиб ўтди. Кўп областларда ишчи-қишлоқ мухбирларининг кенгашлари ўтказилди. «Комсомольская правда» газетаси ёш мухбирларнинг Бутуниттифоқ слётини ўтказди. Хозир «Труд» газетаси ишчи мухбирларининг Бутуниттифоқ кенгаши бўлаётир. Ишчи ва қишлоқ мухбирларининг съездларида ва кенгашларида ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракатининг тўхтовсиз ўсиб бораётганлигини кўрсатувчи маълумотлар келтирилди. Қирғизистон ССР нинг республика ва область газеталарида меҳнаткашлардан тўрт мингдан кўпроқ киши актив қатнашмоқда. Озарбайжон ССРда ўтказилган шаҳар ва район слётларида ўн уч мингдан кўпроқ ишчи, қишлоқ мухбирлари қатнашди. Украинадаги «Радяньска Волинь» область газетасига 2.500 ишчи-қишлоқ мухбири хабар ёзиб туради. Бу фактлар ўз сафларида ишчилар синфининг, колхозчи деҳқонларнинг, совет интеллигенциясининг илғор кишиларини бирлаштирган ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракатининг оммавий тус олганлигини кўрсатувчи жонли далилдир.

Большевистик партия тарихининг дастлабки даврида В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: «Ишчиларнинг газетамизга кўпроқ ёзиб туришлари учун, барча воқиалар ҳақида ёзишлари учун, улар ўзларининг кундалик ҳаётлари, манфаатлари ва ишлари ҳақида мумкин қадар кўпроқ ёзишлари учун уларга кенг имкон берингиз...» Ленинчи «Искра», «Пролетарий», «Вперёд» газеталари биринчи ишчи мухбирларини ўстирганлар ва вояга етказганлар. Октябрь революцияси ғалаба қозонганидан кейин Коммунистик партиянинг зўр бериши ва ҳаракат қилиши натижасида меҳнаткашларнинг жуда кенг оммаси матбуотда қатнашадиган бўлиб қолди. Граждан уруши йилларидаёқ вужудга келган ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракати Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш учун, мамлакатни индустрлаштириш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш учун курашда катта куч бўлди, коммунистик қурилишнинг ҳозирги вақтида бу ҳаракат янада каттароқ актив ижтимоий куч бўлиб қолди.

Ишчи мухбирлари ва қишлоқ мухбирлари халқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг муҳим, энг зарур масалаларини кўтариб чиқмоқдалар, жойларда тўпланган илғор тажрибаларни айтиб бермоқдалар, қурилишимизнинг айрим участкаларидаги камчиликлар ҳақида сигнал бермоқдалар. Газеталарнинг вазифаси шуки, улар газетада босилган сўзларнинг таъсирчан бўлишига кунт бериб ва изчиллик билан эришмоқлари керак.

«Калининградская правда» газетаси февраль ойида газетхонларнинг 420 та хатини эълон қилди. Шу хатларнинг кўпчилиги юзасидан чоралар кўрилди. «Калининградстрой» трестининг ғишт терувчиси ўртоқ Ғазизов газетага юборган хатида, трестнинг қурилиш участкасида юксак меҳнат унумига эришган бирдан-бир комплекс бригадаси тарқатиб юборилганлигини, қурилиш майдонларида меҳнатнинг эскириб қолган методлари қўлланилаётганлигини хабар қилган эди. Бу танқид ёрдам берди. Комплекс бригаданинг нормал ишлаши учун шароит яратиб берилди, янгиликка қарши бўлиб чиққан қурилиш участкасининг бош инженери ишдан олинди.

Ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракати қудратли кучдир. Ишчи ва қишлоқ мухбирлари ўз Ватанининг оташин ватанпарварларидирлар, янги, илғор ташаббусларни ўтказувчи кишилардир. Бу мухбирлардан бўлган минг-минг кишилар меҳнатда ўзлари шахсан ўрнак кўрсатиб, ишлаб чиқаришда отоқли новатор, рационализатор, ихтирочи бўлмоқдалар, улар саноатнинг, қурилишларнинг, қишлоқ хўжалигининг донгдор кишиларидирлар. Ишчи ва қишлоқ мухбирлари Коммунистик партия иши учун ҳамиша фидокорона курашиб келганлар, курашмоқдалар ва бундан буён ҳам курашадилар. Улар Коммунистик партия сиёсатини активлик билан ўтказиб келмоқдалар.

КПСС XX съезди коммунистик қурилишнинг жуда катта программасини белгилаб берди. Партия кенг меҳнаткашлар оммасининг ижодий ташаббускорлигини ва активлигини бутун чоралар билан ривожлантиришга даъват қилмоқда. Матбуот ишчи ва қишлоқ мухбирларидан иборат ўзининг улуғ армиясига таяниб ишлагандагина ўз вазифасини бажара олади. Ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳамиша омма орасида бўлганликлари сабабли турмушдаги янги, илғор ташаббусларнинг ҳаммасидан хабардор бўлиб турадилар, энг зарур масалаларни кўтариб чиқадилар, қурилишимиздаги камчиликларни ўзларининг дадил ва ўткир каламлари билан фош қиладилар. Соғлом, принципиал танқидни ва ўз-ўзини танқидни янада ривожлантириш олға боришимизга, экономика ва маданиятнинг ҳамма тармоқларига қилинаётган раҳбарликни такомиллаштиришга, кадрларни ленинча партиявийлик ва принципиаллик руҳида тарбиялашга ёрдам беради.

Партия халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини зўр куч билан тағин ҳам юксалтиришни ташкил қилаётган, саноат ва қишлоқ хўжалигини бошқаришни янада такомиллаштириш вазифаси қўйилаётган ҳозирги даврда матбуотнинг роли анча ортади. Ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракатини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш ва ривожлантириш зарурлигининг сабаби ҳам шунда. Бироқ, кўпгина партия комитетлари ва газеталарнинг редакциялари ишчи мухбирларига ва қишлоқ мухбирларига ёрдам бермаётирлар, Кемероводаги «Кузбасс» газетасида шахтёрлар ва металлургларнинг хабар ва мақолалари камдан-кам босилмоқда. «Миасский рабочий», «Серовский рабочий» шаҳар газеталарининг редакциялари ишчи мухбирлардан четлашиб қолмоқдалар, бу газеталарнинг саҳифалари кўпинча нуқул штатдаги ходимларнинг мақолалари билан тўлиб чиқмоқда.

Кейинги бир-бир ярим йил ичида бир қанча жойларда ишчи-қишлоқ мухбирлари билан олиб борилаётган ишлар жонлантирилди. КПСС Бошқирдистон обкоми ишчи-қишлоқ мухбирларининг съездини икки марта ўтказди. Молотовдаги «Звезда» газетаси ишчи-қишлоқ мухбирларининг рейдларини мунтазам равишда ўтказиб туради. Киевнинг ишчи мухбирлари «Радянська Украина» газетаси орқали республиканинг ҳамма ишчи мухбирларига мурожаат қилиб, уларни саноат корхоналарининг бир меъёрда ишлашини таъминлайдиган оммавий рейд-текширишни ўтказишга чақирдилар. Ҳамма корхоналарда ишчи мухбирлар постлари ва бригадалари ташкил этилмоқда.

Ишчи мухбирлари ва қишлоқ мухбирлари ўзларининг хатлари ва хабарлари матбуотда мунтазам равишда эълон қилиниб туришини, меҳнаткашларнинг танқидий сигналлари юзасидан амалий чоралар кўрилишини ҳақли равишда талаб қилмоқдалар. Редакциялар ишчи мухбирлари билан ва қишлоқ мухбирлари билан кун сайин алоқа қилиб туришлари лозим. Авторлар билан суҳбатлашиб, ёки ёзишиб туриш керак, лозим бўлган ҳолларда эса, уларга хатлар, хабарлар, мақолаларни тайёрлашда ёрдамлашиш керак. Газеталар редакцияларининг вазифаси шуки, улар қуйи матбуотга ёрдам бериб туришлари, деворий газеталар, кўп тиражли газеталар тўғрисида обзорлар босиб туришлари, ишчи-қишлоқ мухбирларининг, деворий газета редакторлари ва редколлегия аъзоларининг кенгашларини ва семинарларини ўтказиб туришлари, актив газетхонларни ва авторларни редакциянинг планлари билан таништириб туришлари керак.

Ишчи-қишлоқ мухбирларининг съездларида ва кенгашларида танқидни бўғиш фактлари, ишчи-қишлоқ мухбирларининг матбуотда босилиб чиққан танқидий сигналлари учун уларни таъқиб қилиш фактлари айрим жойларда содир бўлаётганлиги айтиб ўтилди. Ишчи мухбир ўртоқ Шатохин Горький область кенгашида сўзга чиқиб, бундай деди: «Бу ерда баъзи ўртоқлар ишчи мухбирларни танқид бўғувчилардан ҳимоя қилиш ҳақида гапирдилар. Ҳимоя қилишни талаб қилмасдан, балки бюрократларни ва танқидни бўғувчиларни жазолашни талаб қилиш керак». Бу — жуда тўғри гап! Матбуотнинг танқидий сигналлари билан ҳисоблашмаётган, ишчи ва қишлоқ мухбирларининг танқиди учун уларни қувғин қилаётган раҳбарларни қаттиқ жазолаш керак.

Ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракатини бундан буён ҳам бутун чоралар билан ривожлантириш ва ишчи мухбирларини ва қишлоқ мухбирларини ўстириш ва тарбиялаш керак. Ишчи-қишлоқ мухбирларининг кенгашлари ва съездлари ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракатига партия томонидан қилинаётган раҳбарликнинг муҳим формаларидан биридир. Маҳаллий ва марказий газеталар ўз ишчи мухбирлари ва қишлоқ мухбирларининг кенгашларини мунтазам ўтказиб туришлари, уларнинг семинарларини ўтказиб туришлари, уларга адабий маҳорагни ўргатишлари лозим. «Молот» (Ростов-Дон) ва «Заря Востока» газеталари ишчи-қишлоқ мухбирлари кабинетларини ташкил қилдилар, уларнинг бу тажрибаси диққатга сазовордир. Бу кабинетларда ишчи мухбирларини ва қишлоқ мухбирларини ўқитиш ташкил этилди.

Газетхонлар «Правда»га юборган хатларида деворий газеталарнинг ишлари, ишчи-қишлоқ мухбирлари ҳаракати масалаларига доир оммабоп адабиёт топилмаётганлигини хабар қилмоқдалар. Дарҳақиқат Госполитиздат, Профиздат, Сельхозгиз, область ва республика нашриётлари ишчи-қишлоқ мухбирларига ёрдам тариқасида кичикроқ брошюралар чиқаришни йўлга қўйсалар бўлмайдими? Деворий газеталар тўғрисида, газета редакцияларининг оммавий иш тажрибалари тўғрисида «Советская печать» журналида ва маҳаллий партия журналларида мақолалар бериб борилса, бу мақолалар ишчи мухбирлари ва қишлоқ мухбирлари учун яхши қўлланма бўлур эди.

Партия Марказий Комитетининг чақириғига биноан бутун мамлакатда умумхалқ байрамига — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигига тайёргарлик кенг авж олмоқда. Совет кишилари КПСС XX съездининг тарихий қарорларини муваффақият билан амалга ошириш учун, социалистик экономикани ва маданиятни янада юксалтириш учун курашмоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг декабрь ва февраль Пленумлари, СССР Олий Совети сессияси қабул қилган қарорларда 1957 йилда ҳамда бешйилликнинг бундан кейинги йилларида қилинадиган ишларимизнинг кенг программаси чизиб берилди. Бу программани амалга ошириш деворий газеталардан тортиб марказий газеталаргача бутун матбуотимизнинг ишини кучайтиришни ва яхшилашни талаб қилади.

Турмуш билан, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашлари билан яқиндан боғланган ишчи ва қишлоқ мухбирлари газета саҳифаларини бойитадилар, Коммунистик партия XX съезди томонидан қўйилган вазифаларни ҳал қилишда матбуотимизга ёрдам берадилар.

(«ПРАВДА»нинг 22 мартдаги бош мақоласи).

Аҳолига санаторий-курорт хизмати

20 мартда Москвада СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги марказий илмий-курорт кенгашининг пленуми тамом бўлди. Пленумнинг ишларида 200 га яқин врач, олим, иттифоқчи республикалар соғлиқни сақлаш органларининг вакиллари қатнашдилар.

Меҳнаткашларга санаторий-курорт ёрдами кўрсатиш ишлари эндиликда асосан соғлиқни сақлаш органлари томонидан бажарилади. Соғлиқни сақлаш органлари ихтиёрида кўпгина шифохоналар — икки мингга яқин санаторий ва 666 дам олиш уйи бор.

СССР Министрлар Советининг қарорига мувофиқ ўтказилган қайта қуриш ишлари курортларда параллел ишловчи даволаш-диагностика кабинетлари ва лабораторияларни, таъминот ташкилотларини, хўжалик идораларини қисқартириш ва шу йўл билан қўшимча маблағ сарф қилмай, ўринлар сонини бир неча минг ошириш имконини берди. Ўтган йили санаторийларни ихтисослаштириш соҳасида ҳам иш олиб борилди. Кўрилган тадбирлар натижасида касалларга ва дам олувчиларга даволаш-профилактика хизмати яхшиланди.

Докладларда ва жойлардан қилинган ахборотларда жиддий камчиликлар борлиги ҳам таъкидланди. 9 мингдан ортиқ дам олиш уйи ва неча ўнлаб санаторий шу вақтгача соғлиқни сақлаш органлари ихтиёрига топширилмаган. Курортларда амбулатория йўли билан даволаш, минерал сувларнинг қўшимча запасларини қидириб топиш, мамлакатнинг турли районларида шифоли лой билан даволаш ишларини уюштиришга етарли даражада эътибор берилмаётир.

Пленум дам олиш уйларида соғломлаштириш ишлари тўғрисида, шифохоналарда маданий-оммавий ишлар ҳақида, курортология ва физиотерапия институтларининг илмий-текшириш ишлари тўғрисида ҳам бир қанча ахборотни муҳокама қилди. (ТАСС).

ЭСТОН МАЪРИФАТЧИСИ К. Р. ЯКОБСОННИНГ ХОТИРАСИ

ТАЛЛИН, (ТАСС). Эстониянинг XIX асрдаги кўзга кўринган демократ маърифатчиси К. Р. Якобсоннинг вафот этган кунига 75 йил тўлди. У «Сакала» газетасининг биринчи ношири эди. Бу газетанинг саҳифаларида помешчикларнинг ўзбошимчалигига қарши ва деҳқонларни қул қилишга қарши қаратилган материаллар босиб чиқарилар эди. Якобсон Эстонияда халқ маорифи, адабиёт ва музикани ривожлантириш учун кўп иш қилган.

Шу кунларда республиканинг кутубхоналари ва халқ уйларида китоб виставкалари ташкил этилган, тарихий кунга бағишланган бадиий кечалар ўтмоқда.

К. Р. Якобсон Тормада узоқ вақт яшаган, у ерда мактаб ўқитувчиси бўлиб ишлаган. Эстония ССР Министрлар Совети меҳнаткашларнинг истакларини эътиборга олиб, Тормадаги етти йиллик мактабга унинг номини берди. Тормада К. Р. Якобсон монументини ўрнатиш маросими бўлди.

Эстония ССР Фанлар академиясида К. Р. Якобсон вафот қилган куннинг 75 йиллиги муносабати билан илмий сессия ўтказилди. Таллинда ва Тартуда ўтказиладиган тантанали йиғилишлар ҳам бу кунга бағишланади.

ЛЎЛИЛАРНИНГ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ

ЯРОСЛАВЛЬ, (ТАСС), Область филармония концерт залида собиқ кўчманчи лўлилардан яқинда бу ерда ташкил этилган ашула ва рақс ансамблининг биринчи концерти бўлди.

Яқинда лўлиларнинг катта бир группаси Ярославлда ўрнашиб қолиш истагини билдирди. Маҳаллий совет ва касаба союз ташкилотлари уларга бу ишда ёрдам кўрсатдилар. Кўп лўлилар корхоналарга ва хунармандчилик артелларига ишлашга кирдилар, уларнинг ҳаммаси квартиралар олдилар.

Бадиий ҳаваскорлик қатнашчилари, асосан ёшлар, ишчи ва қишлоқ клубларида концертлар бериш истагини билдирдилар. Уларнинг истаклари қўллаб-қувватланди. Область филармонияси ҳузурида лўлиларнинг ашула ва рақс ансамбли ташкил этилди. Бу ансамбль областнинг шаҳар ва районларида концертлар беради. Ансамблнинг биринчи концерти томошабинлар томонидан қизғин кутиб олинди.

УЛУҒ ОКТЯБРНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

Оржоникидзе МТСининг механизаторлари Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «МТСлар ишини яхшилаш ва механизаторларнинг ҳосил учун жавобгарлигини ошириш ҳақида» деб чиқарган қарорини зўр қизиқиш билан кутиб олдилар. Суратда: МТС партия ташкилотининг секретари ўртоқ Г. Каримов янги қарор текстини бир группа механизаторларга ўқиб бермоқда.

Р. Исаев фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Амалий жавоб

Енгил саноат гиганти — Тошкент тўқимачилик комбинати шу кунларда ғоят пухта ва бир меърда ишламоқда. Минглаб ишчилар Улуғ Октябрнинг 40 йиллиги шарафига меҳнат вахтасида турибдилар. Улар умумхалқ байрамигача тежалган хомашёдан ва ярим фабрикатлардан пландан ташқари бир миллион юз минг метр газлама, 32 тонна калава, 600 минг ғалтак ва ҳар хил ип тайёрлаб беришга аҳд қилганлар. Бу мажбурият муваффақиятли бажарилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигини байрам қилишга тайёргарлик тўғрисидаги қарори тўқимачиларнинг меҳнат ва сиёсий активлигини янада оширди. Хозир цех ва фабрикаларда суҳбат ва йиғилишлар бўлмоқда, илгари олинган мажбуриятлар қайтадан кўриб чиқилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Қарорига жавобан мусобақа шартлари ўзгартирилди. Машина-ускуналарнинг ҳар биридан олинадиган маҳсулот миқдорини кўпайтириш, рекламациясиз ишлаш, нормаларни ошириб бажаришда ва социалистик мажбуриятларни адо этишда кейинда қолувчи ишчиларга ёрдам бериш ва бошқа тадбирларни кўзда тутаётган моддалар шартномага киритилган.

Комбинатда юбилейга тайёргарлик кўрувчи комиссия ташкил этилган. Комиссия составида Октябрь революциясининг ва граждан урушининг қатнашчилари, ишлаб чиқариш новаторлари, жамоат ташкилотларининг вакиллари бор. Октябрь революциясининг 40 йиллигига бағишланган катта виставка ташкил этилади, тўқимачиларнинг Октябрь революцияси ва граждан уруши қаҳрамонлари билан учрашувлари, халқ хўжалигини ва маданиятни ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар тўғрисида суҳбатлар ўтказилади. «Меҳнат қаҳрамонлари» деган брошюра нашр этилади. Бу брошюрага корхонанинг тарихи тўғрисидаги, ишлаб чиқариш илғорлари тўғрисидаги ҳикоялар киритилади. (ЎзТАГ).

Янги маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилмоқда

Ўзбекистон ССР Тўқимачилик саноати министрлигига қарашли «Ташхлопкомаш» заводининг ишчи ва хизматчилари, инженер-техник ходимлари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигини кўплаб янги хил маҳсулотлар ишлаб чиқариш билан кутиб олиш учун астойдил курашаётирлар.

Ҳозир корхонада республикамиз пахта тозалаш заводлари учун редуктор установкалари, тайёрлаш пунктлари учун пахта намлигини аниқловчи «1-Л-2» маркали термовлагомерлар ва пахта сифатини белгиловчи «2-Л-12» маркали янги приборлар, шунингдек лабораториялар учун «В-Л-10» ва «ХДДМ» маркали, пахта толаси ажратувчи ҳамда момиқ айирувчи «П-П-160» маркали механизмлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилмоқда.

Заводда илгари пахта тозалаш машиналари ва редуктор установкалари учун шестернялар тайёрлаш оддий камера печларида ишланар эди. Эндиликда бундай шестерняларни юқори частотали ток билан тайёрлашга ўтилди. Бунинг натижасида меҳнат унумдорлиги илгаригига нисбатан икки-уч баравар оширилди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифати ҳам анча яхшиланди.

Завод бўйича шу йилнинг ўтган икки ярим ойи мобайнида меҳнат унумдорлиги ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 4,7 процент оширилди. Натижада пландан ташқари 350 минг сўмликка яқин маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Социалистик мусобақа илғорларидан ўртоқ Ледичевский бошлиқ 4-механика цехининг коллективи ойлик топшириқларни доим 110-112 процент бажараётир. Тошпўлатов, Солиев, Тошмуҳамедов ва Иванов ўртоқлар каби кўпгина илғор ишчилар смена нормаларини бир ярим-икки ҳиссадан ошириб адо этмоқдалар.

Х. АБДУВАЛИЕВ,
М. МИРХЎЖАЕВ.

Колхозларнинг ўзаро ёрдами

Оққўрғон районидаги «Ленинобод», Тельман номли илғор колхозлар кўклам экиш кампаниясига тайёргарликни қизитиб юбориш билан бирга, Жданов номли колхоз аъзоларига ҳам ёрдам бермоқдалар. Масалан, «Ленинобод» колхозидан Жданов номли колхозга 4 ҳўкиз ва 2 от-арава, Тельман номли колхоздан эса 2 от-арава юборилди. Бу транспорт воситалари колхознинг ўртоқ Э. Раҳмонов ва Д. Усмонов бошчилик қилаётган далачилик бригадаларига бириктиб қўйилди. Хозир бу бригадаларда чигит экишга тайёргарлик ҳар тарафлама қизитиб юборилди.

Бригада аъзолари гўнг тўплаш ва уни далага ташиб чиқаришга ҳам алоҳида эътибор бердилар. Шу кунга қадар 4-бригада ерларига 360 тонна, 7-бригада ерларига эса 395 тонна маҳаллий ўғит ташиб чиқарилиб, махсус чуқурликларга кўмиб қўйилди. Гўнг тайёрлашда аравакашлардан И. Ниёзов, И. Примкулов каби ўртоқлар айниқса ғайрат билан меҳнат қилдилар. Улар ҳар куни далага 10-12 тоннадан ортиқ гўнг ташиб чиқариб, кундалик нормаларини 170-200 процентга етказиб бажардилар. Бу ерда ариқ-зовурларни тозалаш ишлари тугалланиб қолди. Колхозчилардан Х. Каримова, Э. Ҳасанова, П. Абдусатторова каби ўртоқлар ариқ-зовур тозалашда кунлик нормасини 2-3 ҳиссага етказиб бажариб, бошқаларга намуна бўлаётирлар.

Райондаги Сталин номли колхозда ҳам кўкламга тайёргарлик уюшқоқлик билан боряпти.

М. КАНЗАФАРОВ,
П. ЭРГАШЕВ.

РАССОМЛАР СОВҒАСИ

Ўзбек рассомлари Улуғ Октябрнинг 40 йиллигига бағишланган Бутуниттифоқ бадиий виставкасига актив тайёргарлик кўрмоқдалар.

Тарихий темаларда кўпгина қизиқарли асарлар яратган Ўзбекистон ССР халқ рассоми В. И. Уфимцев «М. И. Калинин ва Й. Охунбобоевнинг 1925 йилда Бухорода учрашуви» деган катта полотно устида ишламоқда.

Ўзбекистон ССР халқ рассоми В. Е. Кайдалов Октябрнинг 40 йиллигига график асарларнинг катта сериясини тайёрлаяпти. Бу асарлар В. И. Ленин ҳаёти ва фаолиятига бағишланган. Булар орасида «Ленин ва Фрунзе», «Смольнийда» деган график асарлари бор. Ленинград бадиий академиясини тамомлаб чиққан Маннон Саидов «М. И. Калининнинг 1924 йилда Самарқандга келиши» деган тарихий расм яратмоқда.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг биринчи секретари Н. С. Хрушчев ва СССР Министрлар Советининг раиси Н. А. Булганин ўртоқларнинг Ўзбекистон пойтахтига келишлари республикамиз ҳаётида катта воқиа бўлди. Ўзбекистон ССР халқ рассоми Л. Абдуллаев «Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчевнинг Тошкентга келиши» деган расм чизмоқда.

Кўпгина рассомлар ўз асарларини қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига бағишламоқдалар. М. Арининнинг «Қизғин пайт», В. Евенконинг «Пахта», Т. Оганесовнинг «Пахтакорлар» деган расмлари шулар жумласидандир.

Рассомлардан Н. Герасимов, Н. Қорахон, В. Кедрин пейзаж ва архитектура ёдгорликлари устида ишламоқдалар. Ўзбекистон халқ рассоми А. И. Иванов «Социалистик Ўзбекистон ёшлари» деган катта серияда скульптура асарлари яратяпти. Рассомлардан В. Винер, В. Волков, О. Коржинская ва бошқалар ўз асарларини Ўзбекистон ишчилар синфи вакилларига бағишладилар.

Тасвирий санъат усталари ўз асарларида ҳозирги ҳаётимизни, тарихий воқиаларни, ўзларини илҳомлантирадиган кўпгина воқиаларни акс эттирмоқдалар.

Т. ОДИЛБЕКОВ.

Улуғ Октябрнинг 40 йиллигига бағишланган лекция

БЕКОБОД, 21 март. (ЎзТАГ). Шаҳар партия комитети Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигига бағишланган лекциялар цикли ўтказишни ташкил этди. Шаҳар партия комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири С. Д. Мокин «Ишчилар синфи — Россияда Февраль буржуа-демократик революциясининг гегемони» деган темада биринчи лекцияни ўқиди.

«Социалистик революция тўғрисида ленинча назария», «В. И. Лениннинг апрель тезислари», «Коммунистик партия — Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабасининг илҳомчиси ва ташкилотчиси» деган темада ва бошқа темаларда лекциялар ўтказиш белгиланди.

Венгриялик меҳмонлар Москва авиация заводида

Венгрия Халқ Республикасининг Венгрия революцион ишчи-деҳқон ҳукумати раиси ва Венгрия социалистик ишчи партияси Марказий комитетининг раиси Янош Кадар бошлиқ ҳукумат-партия делегацияси аъзолари 21 мартда Москва авиация заводини бориб кўрдилар. Венгер халқининг вакиллари авиация саноати министрининг биринчи ўринбосари М. М. Лукин ва завод директори П. А. Воронин билан бирга корхона цехларини кўздан кечирдилар. Меҳмонлар «ИЛ-14» пассажир самолётини йиғиш ва монтаж қилиш ишлари қандай олиб борилаётганлигини кўрдилар. Улар «ИЛ-18» маркали янги пассажир самолётини яратиш ишларини кузатдилар. Завод ишчилари венгриялик меҳмонларни ҳамма жойда самимият билан кутиб олдилар.

Каттакон йиғиш цехида минглаб ишчи ва хизматчилар тўпланди. Бу ерда митинг бўлди. Завод касаба союз комитетининг раиси С. А. Овечкин митингни очиб, қардош халқ вакилларини ишчилар, инженерлар, техниклар ва хизматчилар номидан самимий табриклади.

Завод партия комитетининг секретари А. И. Раскутин делегация аъзоларига мурожаат қилиб, улар орқали қардош венгер халқини табриклади.

Токарь Людмила Ходина завод ёшлари номидан Венгриядаги йигит ва қизларга, бутун венгер халқига қизғин салом топширди. Завод инженерлари ва техниклари номидан цех бошлиғи Н. Д. Макаров сўзлади.

Венгрия Халқ Республикаси ҳукумат-партия делегацияси номидан Венгрия социалистик ишчи партияси Марказий комитети ижроия комитетининг аъзоси ва саноат министри Антал Апро сўзлаб, қардошлик саломи топширди.

Митинг тамом бўлгандан кейин самолётсозлар делегация билан самимий хайрлашдилар. (ТАСС).

УЛУҒ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТИК РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Пролетар интернационализми ленинча принципларининг ҳаётий кучи

Коммунистик партиянинг йўлбошчиси ва дунёда биринчи социалистик давлатга асос солган В. И. Ленин пролетар интернационализми байроғини баланд кўтариб, бутун дунё ишчилар ҳаракати бирлигини мустаҳкамлаш учун тинмай курашди, партияни, ишчилар синфини пролетар интернационализми идеяларига ҳамиша содиқ бўлишга ўргатди.

Пролетар интернационализми ва унинг принциплари — ишчилар синфи халқаро бирдамлигининг ғоявий негизидир. Ана шу буюк ғоявий негизга таяниб социализм лагери халқлари, барча демократик ва тинчлик кучлари қўлга киритаётган ғалабалар империалистик буржуазияни эсанкиратиб қўймоқда ва қутиртирмоқда. Империалистлар меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлигидан айниқса кўп ваҳимага тушмоқдалар. Улар социализм ва коммунизм қураётган халқларнинг сафини бузиб юбориш, марксча-ленинча партияларнинг бирлигига раҳна солиш, уларнинг сафларини парокanda қилиш учун жон-жаҳдлари билан уринмоқдалар.

Жамиятда ишчилар синфининг вужудга келганлиги, унинг синфий кураши пролетар интернационализми учун шарт-шароит яратди. Пролетар интернационализми идеологияси марксизм билан бирга дунёга келди. Маркс билан Энгельс ўзларининг «Коммунистик партия манифести» деган китобларида пролетар интернационализмининг асосий принципини: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган жанговар шиор шаклида ифода қилиб бердилар. Бу жанговар шиор ишчилар синфининг капиталистик жамиятни социалистик жамият билан алмаштиришдан иборат ўз тарихий ролини халқаро миқёсда биргаликда бажариши зарурлигини ифодаловчи илмий қоидадир. «Капитал халқаро бир кучдир,—деб ёзган эди В. И. Ленин.— Бу кучни енгмоқ учун ишчиларнинг халқаро иттифоқи, уларнинг халқаро биродарлиги зарур». (Асарлар, 30 том, 315 бет).

Пролетар интернационализми идеясининг ғалабаси қаттиқ курашда қўлга киритилди; халқлар миллий ва интернационал манфаатларнинг бирлигини, халқаро ҳамкорликнинг аҳамиятини бирданига англаб олганлари йўқ. Бунинг учун коммунистик ва ишчи партиялари зўр бериб сиёсий, иқтисодий, назарий ва идеологик соҳаларда катта ишлар қилдилар. Бу ишда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳаммага илҳомбахш намуна бўлди.

Ҳозир, айниқса, яққол кўриниб турибдики, бизнинг мамлакатимизнинг, социализм лагери халқларининг, барча халқларнинг миллий ва интернационал манфаатлари, худди пролетар революциясининг, жаҳон коммунизмининг манфаатлари каби умумий ва ажралмас манфаатлардир.

Буржуазия ишчилар синфи ва меҳнаткашлар оммасининг капитализмга қарши қаратилган революцион ҳаракатига қарши, ишчилар синфининг мустамлака ва қарам мамлакатлар халқлари билан биргаликда империализмга қарши қаратилган миллий-озодлик ҳаракатига қарши буржуа миллатчилигининг барча формаларидан фойдаланади. Ҳозирги вақтда капиталистик мамлакатлардаги империалистик реакцион доиралар меҳнаткашларнинг революцион кучларини ана шу оғу билан заҳарлашга уринмоқдалар.

Пролетар интернационализми идеологияси эса буржуа миллатчилигига, шовинизмига бутунлай зиддир.

«Буржуа миллатчилиги ва пролетар интернационализми, — деган эди В. И. Ленин, — бутун капиталистик дунёнинг икки буюк синфий лагерларига мувофиқ бўлган ва миллий масалада икки сиёсатни (бунинг устига: икки хил дунёқарашни) ифодалайдиган иккита бир-бирига муросасиз душман бўлган шиордир». (Асарлар, 20 том, 11 бет). Пролетар интернационализми буржуа миллатчилигига қарши шафқатсиз курашда қарор топди ва мустаҳкамланди. У, юксалиб борувчи илғор, революцион, ҳаётчан идеология бўлиб, барча миллат ва ирқларнинг тенг ҳуқуқлилиги ва ҳаётий манфаатлари бирлигини эътироф этишга асосланади. Буржуа миллатчилиги аксинча, миллий зулм ва тенгсизликни оқлайди, миллий адоват уруғларини сочади.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси халқаро коммунистик ҳаракат тарихидагина эмас, шунингдек бутун инсоният тарихида ҳам янги давр очди. Мамлакатимизнинг ишчилар синфи, меҳнаткашлари 1917 йил октябрда улуғ Ленин ва Коммунистик партия раҳбарлиги остида капиталистик тузумни тугатдилар, ишчи ва деҳқонларнинг социалистик давлатини вужудга келтирдилар. Совет халқи кўп қийинчиликларни енгиб, социалистик жамият барпо қилди.

«Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалаба қилганлиги ва Совет мамлакатида социалистик тузум қарор топганлиги, — дейилади КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь 40 йиллигини байрам қилишга тайёргарлик тўғрисида чиқарган қарорида, — тарихий тараққиётнинг бутун боришига ҳал қилувчи таъсир ўтказди. Европада ва Осиёда жуда кучли пролетар ва миллий-озодлик ҳаракати авж олиб кетди. Совет Иттифоқининг ҳал қилувчи хизмати сабабли иккинчи жаҳон урушида фашист кучлар тор-мор келтирилганлиги революцион пролетар ва миллий-озодлик ҳаракатини тағин ҳам кўпроқ кучайтириб юборди. Осиё ва Африка мамлакатларида асрлардан бери мустамлака қуллиги асорати остида азоб тортиб келган юз миллионлаб кишилар актив сиёсий турмуш учун уйғондилар. Зафарли миллий-озодлик ҳаракати натижасида Шарқнинг энг катта давлатлари мустақилликка эришдилар, эндиликда улар халқаро муносабатларда тинчлик учун курашда муҳим роль ўйнамоқдалар».

Жаҳон капитализм системаси учраган умумий кризиснинг иккинчи этапи туфайли Европа ва Осиёдаги халқ демократияси мамлакатларининг пролетарлари капитализм устидан ғалаба қилдилар. Натижада пролетар интернационализми идеологияси 900 миллиондан кўпроқ аҳолини ўз ичига олган территорияда тантана қилди. Энди бу идеология капиталистик, мустамлака ва қарам мамлакатларнинг меҳнаткашларини озодлик ва мустақиллик учун курашга сафарбар этиб, уларга илҳом бермоқда. Эндиликда буюк Совет Иттифоқи ва унинг тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш иши учун олиб бораётган улуғ кураши, бу курашда улуғ Хитой Халқ Республикаси ва бутун социализм лагери СССР билан биргаликда бирдам бўлиб бораётганлиги халқаро империалистик кучлар планларининг амалга оширилишига тўсқинлик қилиб турган асосий ва энг катта ғов — барча тинчликсевар халқларнинг энг катта умидидир. Совет Иттифоқи халқларининг манфаатлари ҳамда вазифалари халқ демократияси мамлакатларининг манфаатлари ҳамда вазифалари билан, барча мамлакатлардаги халқлар манфаатлари ҳамда вазифалари билан ана шундай чирмашиб кетгандир. Халқ демократияси мамлакатларининг ва барча мамлакатлардаги пролетар оммасининг манфаатлари ва вазифалари СССРдаги коммунистик қурилиш манфаатлари ва вазифалари билан мустаҳкам боғланган.

Ҳозирги замон шароитида барча мамлакатлардаги ишчиларнинг интернационал вазифалари даставвал янги урушнинг олдини олиш, тинчликни мустаҳкамлаш учун кураш, пролетариатнинг халқаро бирдамлигини тинмай мустаҳкамлаш, Совет Иттифоқи ва Хитой Халқ Республикаси бошчилигидаги социализм ва демократия лагерини мустаҳкамлаш учун қатъий курашишдан иборатдир.

Халқларнинг империализмга қарши муросасиз кураши, миллий мустақиллик ва озодлик учун кураш ҳозирги замон ижтимоий тараққиётининг муҳим факторидир. Капиталистик мамлакатларда коммунистик ва ишчи партиялар халқларнинг ўз ватани миллий манфаатлари учун олиб бораётган курашларига, демократик кучларни уюштиришга бошчилик қилмоқдалар. Айни вақтда бизнинг партиямиздан намуна ва сабоқ олаётган барча қардош партиялар интернационалист бўлмасдан туриб ўз ватанининг ҳақиқий ватанпарвари бўлиш мумкин эмаслигини бутун меҳнаткашлар оммасига яққол кўрсатмоқдалар. Улар ҳар қандай ишбузарларни аёвсиз фош этиб, ишчилар синфининг мамлакат ичкарисидаги ва халқаро майдондаги бирлигини мустаҳкамлаш учун ҳормай-толмай курашмоқдалар.

Венгрияда бўлиб ўтган контрреволюцион исён жаҳон пролетариатининг интернационал бирлигини янада тинмай мустаҳкамлаш зарурлигини кўрсатди. «Венгриядаги воқиалар, — дейилади шу йил 29 январда Москвада имзоланган Совет-Чехословакия қўшма Декларациясида, — социалистик давлатларни ҳушёрликни сақлаш зарурлиги тўғрисида яна бир марта огоҳлантиради. Венгер халқига кўрсатилган ёрдам барча социалистик мамлакатлар учун қўлланма бўлган ва шу мамлакатларнинг эркинлигини ҳамда миллий мустақиллигини таъминлашда ғоят катта аҳамиятга эга бўлган пролетар интернационализми революцион принципларининг кучини таъкидлади».

Совет Иттифоқининг Венгриядаги революцион кучларга ёрдам берганлиги бу мамлакатда фашизм йўлини тўсиш, венгер ишчилар синфи ва меҳнаткашларининг социалистик ғалабаларини, унинг демократик ҳокимиятини сақлаб қолишга қаратилган эди.

Марксизм-ленинизм таълимоти, социализм ва коммунизм қуришнинг улуғ тажрибаси социалистик тараққиётнинг ягона йўлидаги ижодий хилма-хиллик муқаррар эканлигини, улар турли мамлакатлардаги конкрет, объектив шароитлар билан белгиланишини исбот қилиб берди. Польша, Руминия ва Албаниядаги иқтисодий ва маданий тараққиёт тажрибаси, Болгариядаги қишлоқ хўжалигини кооперативлаштириш тажрибаси, Чехословакиядаги саноат ва қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида эришилган кўпгина муваффақиятлар — буларнинг ҳаммаси янги ижтимоий тузум барпо қилиш тажрибасининг хазинасини бойитади. Югославияда ҳам социалистик қурилишнинг ўзига хос формалари бор, бошқариш ва хўжаликни олиб боришнинг янги метод ва усуллари амалда синаб кўрилмоқда. Бироқ, югославиялик авторлар «социализмга боришнинг югослав йўли»ни нуқул мақтаб кўрсатмоқдалар, улар социализмга боришнинг ўзлари танлаб олган йўлини қандайдир алоҳида афзалликларга эга бўлган универсал йўл деб тарғиб қилмоқдалар. Лекин бундай қилиш, яъни социализм қураётган бошқа мамлакатлар тажрибасини менсимаслик, фақат ўз тажрибасини универсал ва энг яхши тажриба деб реклама қилиб мақташ марксизм-ленинизм принципларига, пролетар интернационализми принципларига зиддир.

Хитой Коммунистик партияси ўз мамлакатининг специфик шароитини ҳисобга олган ҳолда кўпгина қийинчиликларни енгиб, ижодий ва жуда оригинал равишда социализм қуриш ишини муваффақият билан амалга оширмоқда ҳамда социалистик жамият қуриш назарияси ва практикасига ғоят катта ҳисса қўшмоқда. Айни вақтда хитойлик ўртоқлар, гарчи уларнинг методлари ўз мамлакатларида тамоман тўғри метод эканлиги исботланган бўлсада, бизнинг социалистик қурилишдаги методларимиз универсал метод, деб сира даъво қилаётганлари йўқ. Хитой Компартияси ўз мамлакатидаги социализм қурилиши тажрибасини бошқа мамлакатлар тажрибасига қарама-қарши қўяётгани йўқ, балки у социалистик мамлакатлар тажрибасидан янги жамият қуриш вазифаларини муваффақиятли ҳал этишда моҳирлик билан фойдаланмоқда.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг социализм лагери мамлакатларига нисбатан олиб бораётган сиёсати социалистик лагердаги барча мамлакатларнинг қардошларча ҳамкорлиги ва жипслашиши тўғрисида ғамхўрлик қилиш руҳи билан суғорилган сиёсатдир. СССР ҳукуматининг «Совет Иттифоқи билан бошқа социалистик давлатлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни ривожлантириш ва янада мустаҳкамлаш асослари тўғрисида» чиқарган машҳур Декларациясида бу принциплар яна бир марта тасдиқланди.

Социалистик мамлакатлар ўртасидаги ўзаро муносабатлар халқларнинг ленинча тенг ҳуқуқлилиги принципларига қаттиқ риоя қилишга асосланган. Бу муносабатларнинг моҳияти шундаки, социалистик мамлакатлар ўртасида тенглик, бир-бирлари манфаатларини ва ҳуқуқларини ўзаро ҳурматлаш принципларига қанчалик тўла риоя қилинса, бу мамлакатларнинг халқлари ўртасидаги дўстлик шунчалик мустаҳкам бўлади, бутун социалистик дунё шунчалик монолит ва мустаҳкам бўлади. Англия, Франция ва Исроил империалист босқинчиларининг эрксевар миср халқига қарши бошлаган ёвуз агрессиясининг шармандаларча барбод бўлганлиги биринчи галда ана шу социализм лагери куч-қудратининг кўп даражада ўсганлигини яна бир марта кўрсатди. Бу агрессия даставвал Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг қатъий позицияси туфайли барбод этилганлиги бутун дунёга аёндир.

Пролетар интернационализми ва халқларнинг миллий манфаатлари билан чамбарчас боғлиқ бўлган ғоят муҳим масала икки системанинг тинч-тотув яшаши мумкинлиги масаласидир. Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати истисносиз барча мамлакатлар билан амалий алоқаларни мустаҳкамлашга асосланади. Идеологик асоси пролетар интернационализми бўлган бу сиёсат капиталистик ва социалистик системалар узоқ вақт мобайнида тинч-тотув яшашлари ва иқтисодий мусобақа қилишлари мумкин деган ленинча таълимотдан келиб чиқади. Совет давлати пайдо бўлган пайтдан буён бу таълимотга оғишмай амал қилиб келди. Совет давлати ўз ташқи сиёсатида социалистик ва капиталистик давлатларнинг тинч-тотув бўлиб яшашларидан иборат ленинча принципга ҳозир ҳам қатъий амал қилмоқда. Бу принцип давлатимиз ташқи сиёсатининг бундан кейин ҳам бош йўли бўлиб қолади.

Жаҳонда энг изчил интернационалчи бўлган бизнинг буюк халқимиз бутун прогрессив инсоният билан биргаликда бу йил Улуғ Октябрнинг шонли 40 йиллигини байрам қилади. Бу байрам, ҳеч шубҳасиз, мамлакатимизнинг ҳамма халқларини жонажон партиямиз ва ҳукуматимиз теварагида тағин ҳам зичроқ жипслаштиради, ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонларимиз иттифоқини, халқларимизнинг дўстлигини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамлайди, совет халқининг барча мамлакат меҳнаткашлари билан интернационал алоқаларини мустаҳкамлайди ҳамда коммунизм учун курашда миллион-миллион меҳнаткашлар оммасининг ижодий ташаббуси ва активлигини янада юқори кўтаради.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллиги байрами пролетар интернационализми ленинча принципларининг буюк тантанаси бўлади.

Ғ. НАЖИМОВ.

Тошкент. Бадиий каштачиликнинг моҳир устаси Г. А. Аткнин ранг-баранг ипаклар билан бир неча портрет яратди. Бу портретлар ўзининг юксак бадиийлиги билан бир-биридан фарқ қилади. **Суратда:** Г. А. Аткнин В. И. Ленин портретини ишламоқда.

М. Мазур фотоси.
(УзТАГ фотохроникаси).

ОҲАНГАРОН ШАҲРИДА

ПОЧТА АЛОҚАСИ КЕНГАЙМОҚДА

Кон устини очиш разрези, ГРЭС қурилиши ва шаҳар қурилишларида алоқа конторасининг янги бўлимлари ташкил этилди. Янги очилган бу алоқа бўлимлари посилка, телеграмма, хатлар, газета ва журналларни қабул қилиб, ўз вақтида эгаларига тарқатмоқда.

ҚУРИЛИШДА РАДИО-ГАЗЕТА

ГРЭС қурилишида янги радиоузел ишга туширилди. Ҳозир қурувчиларнинг умумий ётоқхоналарига радиоточкалар ўрнатилган. Қурувчиларга ҳар куни кечқурун газета хабарлари эшиттирилади. Бу эшиттиришда қурувчилар ҳаёти, участка ишчиларининг ютуқлари ҳақида хабарлар бериб борилади.

КИТОБХОН ШАХТЁРЛАР

Шахтёрлар китоб ўқишни севади. Уларнинг баъзилари ҳатто ўз кутубхонасига эга. Шахтёрлар посёлкасида ишлаб турган китоб магазини китобхонлар билан гавжум бўлади. Улар ўзларини қизиқтирган турли бадиий асарларни сотиб оладилар.

МУЗИКА МАКТАБИ

Шаҳардаги 7 йиллик музика мактабида 150 бола ўқийди. Бу ерда халқ чолғу асбоблари, фортепиано, аккордеон, баян сингари бўлимлар бор. Бу ерга шаҳардаги 6, 2, 9-мактабларнинг ўқувчилари актив қатнашади. Айниқса, халқ чолғу асбоблари бўлимида ўқувчилар машғулотга зўр қизиқиш билан иштирок этмоқдалар. Ғижжак чалишни ўрганаётган ҳаваскор ўқувчилар кўпчиликни ташкил этади. С. Шарипхўжаев, Ҳ. Ҳамдамов, О. Холиқовлар ғижжакда турли хил мелодияларни чалишни билиб олдилар.

В. ИВАШКЕВИЧ,
А. АЛИЕВ.

Редакцияга хатлар

Бизга шўх, қувноқ қўшиқлар яратиб берилсин

Ёшлик ва қувноқлик, бирдамлик ва дўстлик байрами — ёшлар ва студентларнинг фестивали яқинлашмоқда. Бадиий ҳаваскорлик тўгаракларида иш қизиб кетди: янги қўшиқлар ўрганилмоқда, янги постановкалар тайёрланмоқда.

Лекин биз, завод, артель, мактаб ва институт бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг аъзолари, ўзимизнинг ранг-баранг қўшиқ репертуарларимизга эга эмасмиз.

Бизнинг репертуаримизда анчагина ўзбек халқ қўшиқлари бор. Биз уларни севиб ижро этмоқдамиз. Шунингдек, ўзбек совет композиторларининг «Ўзбекистон», «Партия ҳақида ёшлар қўшиғи», «Карнавал вальси», «Ўзбек қизининг овози», «Ғолиблар марши» ва бошқа бир қатор оммавий қўшиқлар бизнинг репертуаримиздан мустаҳкам ўрин олган.

Бу — бизнинг репертуаримизда яхши қўшиқлар етарли деган сўз эмас, албатта.

Репертуарларимиздаги қўшиқларнинг тематикаси жуда тор, баъзи қўшиқларимиз текстларининг мазмуни пухта эмас. Программамизда сатирик ва ҳазил қўшиқ, лапарлар йўқ даражада. Ҳаваскорлар эса ана шундай қўшиқларнинг бўлишини жуда истар эдилар.

Биз, ҳаваскорлар, мактаб партасида ёнма-ён ўтирган, станоклар олдида, социалистик далаларимизда ғайрат билан меҳнат қилаётган, олий ўқув юртларида илм олаётган кишиларимиз ҳақида куйлагимиз келади. Совет кишисининг маънавий қиёфаси, социалистик Ватанга муҳаббат, меҳнат, севги ва вафодорлик ҳақида ҳам яхши қўшиқлар жуда оз.

Биз, шоир ва композиторларимиз: Ғ. Ғулом, С. Абдулла, Зулфия, Т. Тўла, А. Мухтор, П. Мўмин, Ашрафий, Т. Содиқов, С. Юдаков, Левиев, Д. Зокиров ва бошқа ўртоқларга мурожаат қиламиз:

— Бахтиёр замонамизга мос шўх ва қувноқ, янги-янги ғалабаларга илҳомлантирувчи, яшаш ва меҳнатда мадад бўла оладиган қўшиқлар яратиб берингиз!

Ҳаваскорлик тўгараклари коллективлари номидан:

Абдулла **АБДУҚОДИРОВ** — САЗПИ студенти,

Наиба **ИНОЯТОВА** — Сталин номли тикувчилик артелининг хизматчиси,

Акмал **ШАМСУДДИНОВ** — Тошкентдаги чинни заводи ишчиси,

Эркин **ШОДМОНОВ** — 14-мактаб ўқувчиси.

Паркларга назоратни кучайтирайлик

Баҳор келяпти... Тез орада Тошкент парклари жуда кўп истироҳатчиларни ўз бағриларига оладиган, уларга оромбахш этадиган пайтлар келади.

Сершох дарахтларнинг остида дам олиш, кўл сувида чўмилиш, қайиқ ёки катерда саёҳат қилиш, очиқ ҳавода янги фильмларни томоша қилиш қандай ёқимли!

Албатта буни ҳаммадан кўра шаҳар паркларининг раҳбарлари ва ободончилик ишлари билан шуғулланадиган кишилар яхшироқ биладилар. Лекин уларнинг эсларига бир нарсани солиб қўйиш фойдадан холи эмас.

Октябрь райони территориясидаги Сталин номли паркка (Комсомол кўли) қараган кишининг юраги тўздек ачийди. «Боқувсиз боғ тоғ бўлур, юрак-бағринг доғ бўлур» деганларидек, бу ерда ўз ҳолига ташлаб қўйилган нарсаларни кўриб, ранжийсан, киши. Боққа истаган одам кириб-чиқаверади, истаган нарсасини қилаверади. Ариқлар нураб, карусель ва турли ўйин ашёлари бузилиб бормоқда. Кўп жойлардаги панжаралар бузилган. Дарахтларни сақлашга ҳам эътибор қилинмайди. Парк раҳбарлари (директори ўртоқ С. Асқархўжаев) давлатнинг маблағларини тежаш, паркни тартибли сақлаш ва унга назоратни кучайтириш устида ўйласалар, яхшироқ бўлур эди.

П. БОРШЧЕВ,
Н. ШИПЕНКО.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„Касалхонадаги тартибсизликлар тугатилсин"

Газетамизнинг 22 февраль сонида юқоридаги сарлавҳа билан мақола босилиб, унда Тошкент шаҳридаги 1-юқумли касалликлар клиникасининг пропуска бюросидаги тартибсизликлар, ножўя ҳаракатлар, касалхонада санитария-гигиена қоидаларига риоя қилинмаслиги, беморларга қўпол муомала қилиш ва бошқа камчиликлар танқид қилинган эди.

Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими мудирининг ўринбосари ўртоқ Қамбарованинг редакциямизга хабар қилишича, мақола касалхона коллективи ўртасида муҳокама қилинган ва камчиликларни тугатиш учун бир қанча амалий тадбирлар белгиланган.

Пропуска бюроси иши яхшиланиб, тартиб ўрнатилди. Беморларнинг аҳволи тўғрисида маълумот олиш осонлаштирилиб, ташқаридан келтирилган овқатларни беморларга етказувчи санитарлар иши устидан қаттиқ назорат ўрнатилди.

Врач-ординаторлар иш соати тамом бўлганидан кейин пропуска бюросига кириб, навбатчига ўз қарамоғидаги касаллар тўғрисида маълумот бериб кетадиган бўлди.

Касалларнинг ҳолидан хабар олгани келганларга қўпол муомала қилгани учун Файзиев ва Нуритдинов ўртоқларга шахсий делосига ёзиш шарти билан виговор эълон қилинган.

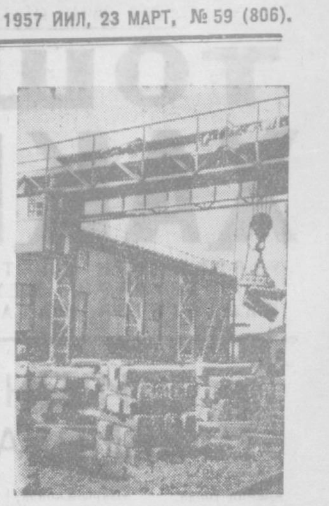

Ўзбекистон металлургия заводи коллективи Улуғ Октябрь революциясининг 40 йиллиги шарафига йиллик планни муддатидан илгари бажариш ва йил охиригача қўшимча равишда 2 минг тонна пўлат ва 2 минг тонна прокат ишлаб бериш мажбуриятини олди. **Суратда:** пландан ташқари ишлаб чиқарилган пўлат электрокран воситаси билан транспортга ортилаётир.

Б. Мазур фотоси,
(УзТАГ фотохроникаси).

МАДАНИЯТ ХРОНИКАСИ

Бўстонлиқ. Район маданият уйига врачлар, агрономлар, ўқитувчилар, инженер-техник ходимлардан 180 дан ортиқ киши тўпланди. Улар КПСС XX съезди қарорларини бажаришда район интеллигенциясининг вазифалари» деган темада доклад ўқилди. Йиғилишда чиқиб сўзлаган МТС агрономи М. Шерназаров, милиция бўлими бошлиғи Н. Сафонов ва бошқа ўртоқлар меҳнаткашлар ўртасида идеологик, тарбиявий ишларни янада яхшилаш, интеллигенциянинг ишчанлик қобилиятини янада ошириш ҳақида қимматли фикрларни айтдилар.

А. Раҳимбердиев.

* * *

Катта Оҳангарон кўмир кони ҳузуридаги 3- тоғ техникумида ўтган йили ноябрь ойида ўқиш бошланди. Ўзбек, қозоқ, тожик ва бошқа миллатларнинг вакиллари техникумнинг экскаваторчилар, пармаловчи мастерлар, шахта слесарлари, электр слесарлари ва брикетчилар бўлимларида ўқиётирлар.

М. Ҳамдамов.

* * *

Тошкент шаҳридаги Ҳамза номли Давлат музика билим юртидаги ўзбек халқ чолғу асбоблари бўлимининг студентлари ёшлар фестивалига қизғин тайёргарлик кўрмоқдалар. Студентлар икки бўлимдан иборат катта программада концерт тайёрладилар. Айниқса «Оромижон», «Гулбаҳор» ва «Танавор» каби куйлар оркестр томонидан муваффақият билан ижро этиляпти.

Р. Кўчаров.

* * *

Чиноз районидаги 2-марказий кутубхона доим колхозчилар билан гавжум бўлади. Бу ерда уларнинг маданий дам олишлари учун ҳамма имкониятлар яратиб берилган. Ҳозир кутубхона 7 минг сўмлик китоб фондига эга.

М. ХОЛДОРОВ.

ОЛТИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ИЛҒОРЛАРИ

Дўстимнинг ҳикояси

Биринчи марта Бўривой ака билан учрашганимда «бу одам фабриканинг бош инженери бўлса керак» деб ўйладим. Унинг юриш-туришлари, озода кийинишлари мени шундай ўйлашга мажбур этганди. Ўзи ҳам жуда саловатли киши экан. Мени гул босиш цехига бошлаб келган жувон Бўривой ака билан таништирди.

—Бу йигитча ўнинчи синфни тамомлаб, комбинатимизга ишга келибди. Директор ва цех бошлиғи уни сизнинг бригадангизга юборишди.

— Жуда яхши... ука, — у менга мурожаат қилди, институтга кираолмадингми? Ҳечқиси йўқ. Фабрикада ишлаш ҳам катта институтда ўқишдан қолишмайди.

—Гапнинг сирасини айтиб қўяқолинг-да, Бўривой ака. Студентлардан асосий имтиҳонни ўзимиз оламиз, дўстим.

Мен ҳам, бригадир ҳам гапга аралашган йигит томонга қарадик. Қотмадан келган бу йигит қўлидаги шчётка билан машина устига чиқиб олиб, аллақандай детални тозалаётган экан.

— Коля, пастга туш, — уни чақирди бригадир ва гапини давом эттирди. — Бу йигит ўтган йил сентябрь ойида ишга келган эди, — деди у Коляни кўрсатиб. — У ҳам, сенга ўхшаб, конкурсдан ўтолмай, «ҳафсаласи пир» бўлганлардан эди. Дастлабки кунларда пича қийналди, лекин зеҳни тез экан, ишни эплаб кетди. Ҳозир пешингача смена нормасини 160 қилиб дўндиради... Ўзиям жуда ажойиб йигит.

Шу пайт бошидаги қора кепкасини тўғрилаб Коля келди.

— Коллективимизнинг янги аъзоси билан танишиб ол, Коля, — деди Бўривой ака унинг киптига қўлини қўяркан.

— Энди бригадамизни «етуклик аттестатлик бригада» десак ҳам бўлади, дейман-а, Бўривой ака? Ҳаммамиз ўнинчи синфни битирганмиз, аттестатимиз бор, ишимиз ёмон эмас, уч юз ўрнига 650-750 гўп газламага гул босаяпмиз. Тўғрими, Бўривой ака?

— Тўғриликка-тўғрику-я, мақтанчоқлик қилиш яхшимас-да, Коля. Бунақамасдинг-ку...

— Бўлган нарсани гапирса, мақтанчоқлик қилган бўладими, ўртоқ Зокиров? — гап қўшди мени бу ерга олиб келган аёл Коляни ҳимоя қилиб.

— Ҳар ҳолда яхшимас-да, Мария Павловна. Хўп, майли, ўтган ишга саловат. Коля, бу йигит сен билан бирга ишлайди...

Орадан бир ойча вақт ўтди. Коля билан қалин дўст бўлиб олдим. Ростдан ҳам Коля Шабанов жуда хушдил йигит экан. У бошидан ўтган воқиалар, бригада иши, ундаги кишилар ҳақида кўп қизиқ гапларни гапириб берди... Айниқса у, бригада бошлиғи Бўривой Зокиров тўғрисида гапирганда завқланиб кетарди.

— Тўғрисини айтсам сенга, дўстим, — деди у бир куни, — мен шундай илғор ишчи, яна бунинг устига шогирди бор мастер бўлиб етишишимга кўзим етмасди. Бўривой аканинг ёрдами туфайли шунчалик бўлдим... Бўривой ака 12-13 йилдан бери шу касбда ишлайди. Аммо лекин, машинанинг ипидан-нинасигача билади-да. Билмаганингни ҳамма вақт жон-дили билан айтиб беради. Бироқ иш масаласида жуда жиддий туради. Валикда пахта толасини кўриб қолса бас, гап билан кўзингни очиб қўяди. «Машина тоза бўлса — маҳсулот аъло бўлади, агар у ифлос бўлса, бошингга бало бўлади» — дейди у. Бўривой аканинг бу гапида жон бор, оғайни. Борди-ю, мана бу валиклар чангланиб кетса, ёки унга пахта толаси ёпишиб қолса, газлама гулини бузади, маҳсулот бракка чиқади. Машина тўхтаб қолиб, ростдан ҳам бошингга бало бўлади. Ана шунинг учун у тозаликка катта эътибор беради. Ундан кейин янгиликни кўрса, қўймайдиганлар хилидан. Ўзи фабрика БРИЗида актив қатнашади.

Коля бироз жим қолди, сўнг яна жонланиб гапира кетди.

— Мана энди бригадамиз аъзосисан. Бундан кейин Бўривой аканинг қандай одам эканлиги, қандай ишлашини кўраверасан. Лекин сенга бир гапни айтиб қўяй: унинг олдида ҳадеб «институтга киролмадим, инженер бўлолмадим» деб ўкинаверма, оғайни. Таъбингни тирриқ қилиб қўяди. Менинг бошимдан ўтган-да, оғайни, шунинг учун айтаяпман сенга.

Конкурсдан ўтолмай, табим хира бўлиб, тўқимачилик институтидан чиқиб келаётган эдим, бир танишим кўриб қолиб, «директорга бор» деб ўргатди. Бордим! Кабинетда бир неча киши ўтирган экан.

— Салом, ўртоқ директор, — дедим ўтирганларнинг қайси бири директор эканлигини билмасдан.

— Салом, менда ишинг борми, бола? — сўради ўртада ўтирган киши.

— Бир балл етмади, ўртоқ директор, резервга бўлса ҳам қабул қилинг... — ялиндим мен.

— Ҳеч иложи йўқ, фабрикага ишга кира қолсанг бўлмайдими? — деди лўнда қилиб директор. Жуда жаҳлим чиқиб кетди.

— Мен оддий ишчи бўламан деб ўн йил ўқидимми?

— Нима дединг? — ўрнидан ирғиб турди директор ёнида ўтирган басавлат киши. Мен унга жавоб бермасдан эшикни тарақлатиб ёпиб чиқиб кетдим. Орқамдан ҳалиги киши ҳам чиқди. У коридорда менга етиб олди ва гап бошлади.

— Қаерликсан?

— Тошкентликман.

— Инженер бўлмоқчимидинг?

— Орзу қилгандим...

— Энди нима қилмоқчисан?

— Уйда ўтираман. Келаси йил киришга тайёрланаман.

— Бир йил бекор юраман дегин?

— Терговчимисиз, мунча сўрайверасиз? Ўзингиз кимсиз? — зарда қилдим мен.

— Оддий ишчиман, тўқимачилик комбинатидаги читга гул босиш цехининг ишчисиман.

Ишонасанми, оғайни, мен уни директордан ҳам катта киши бўлса керак деб ўйлабман. У яхши кийинган эди. Бунинг устига жуда басавлат экан. Мен ҳайрон бўлиб:

— Директорнинг оғайнисимисиз? — сўрадим.

— Ҳа, у кишини яхши танийман. Фабрикага бориб туради. Унинг студентлари бизда практикада бўлишади, — деди у.

— Афсуски, мен студент бўлолмадим-да...

— Исминг нима?

— Коля, — дедим мен.

— Коля, сен инженер бўламан дейсан-а? Хўш, инженер бўлиб нима қиласан?

— Қизиқ савол бердингиз-ку. Нима қилардим, янги машиналар яратаман, Ватанга, халққа хизмат қилиб, шон-шуҳрат қозонаман...

— Сенинг боя́ги гапингдан ҳам, бу баландпарвоз сўзларингданам ишчиларни менсимаётганингни сезаяпман. Сенингча, фақат олий маълумотли кишигина шуҳрат қозонади. Сен СССР Олий Совети депутатлари орасида юзлаб оддий ишчилар борлигини, уларнинг кўпчилиги Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари эканлигини билмас экансан, ука!..

Биласанми дўстим, унинг бу гапларидан юз-қулоқларим шолғам бўлиб кетди. Ўйламай-нетмай «ўн йил ўқиб, ишчи бўламанми» деб юборганлигим учун минг-минг пушаймонлар едим. Лекин у кўнглида кир сақламас экан. У билан ака-укадай бўлиб қолдик. Ишга ҳам ўзи ўрнаштириб қўйди...

Касбдошим Коля Шабанов Бўривой ака тўғрисидаги ана шу ҳикояни айтиб берганидан буён бир йилча ўтди. Шу давр ичида мен ҳам читга гул босиш ҳунарини ўрганиб олдим. Моҳир бригада бошлиғи Бўривой Зокиров ҳақида Коля айтиб берган барча гаплар рост экан. Бўривой ака Коля, Шура Павлова, Зина Мамутовалар сингари менга ҳам ўзининг самимий ёрдамини аямади.

Собир ЗОКИРОВ,
Тошкент тўқимачилик комбинати читга гул босиш цехининг ишчиси.

ПАХТАКОР ВА МЕХАНИЗАТОР ЎРТОҚЛАР, КВАДРАТ-УЯЛАБ ЧИГИТ ЭКИШ ТЕХНИКАСИНИ ҲАР ТАРАФЛАМА ПУХТА ЎРГАНИНГИЗ!

Қуйи Чирчиқ районидаги Энгельс номли колхозда ерларни экишга тайёрлаш сифатли ўтказилмоқда. **Суратда:** колхозчилар ва тракторчилар биргаликда ерни экишга ҳозирламоқдалар.

А. Грин фотоси.

Экишга ҳамма нарса тахт қилинсин

(РЕДАКЦИЯГА КЕЛГАН ХАТЛАРГА ОБЗОР)

Мўл ҳосил етиштиришда масъулиятли давр — чигит ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини экиш даври яқинлашмоқда. Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «1957 йилги экишни сифатли ўтказиш, тўла гектар ва ғўзанинг зарур қалинликда бўлишини таъминлаш тадбирлари тўғрисида» чиқарган қарорида барча пахтакорлар экишни сифатли ўтказишга чақирилади.

Сирдарё район колхозчилари ўтган қишлоқ хўжалик йилини меҳнат соҳасида катта ютуқлар билан якунладилар. Колхозчилар бу йил пахтадан янада мўл ҳосил етиштириш учун экиш кампаниясига пухта тайёрланмоқдалар. Сталин номли колхозда деярлик барча экин майдони куздаёқ сифатли қилиб шудгорлаб қўйилган эди. Колхозда гўнг тўплаш ишига алоҳида эътибор берилиб, ҳозирга қадар жуда кўп миқдорда гўнг тўпланди. Шунингдек, қишлоқ хўжалик машиналари ҳам ремонтдан чиқариб, мавсумга тахт қилиб қўйилди.

Бу йил колхоз кўпгина майдонга чигитни 50x50, 60x45 схемасида квадрат-уялаб ва тўғри бурчак уялаб экади, деб хабар қилади ўртоқ **А. Муҳамедов.**

Оққўрғонлик газетхонлардан **М. Қанзафаров** ва **Эрйигитов, Н. Собиров** ўртоқлар қуйидагиларни ёзадилар: Каганович номли колхоз аъзолари бу йил гектаридан давлатга 23 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олганлар. Бригада аъзолари бу мажбуриятни ортиғи билан бажариш учун кўкламга тайёргарликни кунсайин кучайтирмоқдалар. З. Чинтошева, Я. Норқулова, Г. Асилова каби ўртоқлар гўнг тўплаш, ариқ-зовурларни тозалашда кундалик нормаларини 2-3 ҳиссага етказиб бажармоқдалар.

Райондаги Ленин номли, Ворошилов номли, Тельман номли колхозлар ва «Оққўрғон» совхозининг илғор бригадаларида ҳам кўклам экиш кампаниясига тайёргарлик яхши олиб борилмоқда.

Бекобод районидаги 1-МТСнинг ўртоқ Ж. Мансуров бошлиқ трактор бригадасида механизаторлар ўзаро социалистик мусобақани қизитиб, трактор ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари ремонтини муваффақият билан тугалладилар. Бригаданинг Ўринбой Султонов, А. Ҳасанов, Н. Содиқов каби механизаторлари ўз агрегатларини 60x60 схемасига мослаб, экишга тахт қилиб қўйдилар. Бригада механизаторлари, — дейди ана шу ҳақда хабар ёзган ўртоқ **Н. Шербеков**, — мавжуд 3 чизел, 30 борона, 4 мола, 4 сеялка ва бошқа тирков асбобларини ҳам сифатли ремонтдан чиқардилар.

Шунингдек, газетхонлардан **Т. Иброхимов, С. Зокиров, Х. Жалолов, И. Ибодов, Қ. Қурбонбоев, Х. Ҳожиматов, Х. Ҳошимов, Е. Ираҳмедов, Х. Файзиев, А. Муҳамедов, Қ. Пардабоев** каби ўртоқларнинг хабар қилишларига қараганда, Янгийўл районидаги Ленин номли, «XIX партсъезд», Фрунзе номли Ўртасарой районидаги Сталин номли ҳамда Қуйи Чирчиқ районидаги «Коммунизм», Димитров номли, Верхне-волинск районидаги Куйбишев номли Карл Маркс номли, колхозларда ҳам пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириш учун пухта замин ҳозирланмоқда.

Областимиз пахтакорлари олдида бу йил она-Ватанга камида 500 минг тонна «оқ олтин» етказиб беришдек муҳим ва шарафли вазифа турибди. Бу вазифани муваффақиятли бажариш учун барча имкониятлар ишга солинмоқда.

Октябрь районида экиш кампаниясига тайёргарлик суст

Октябрь район колхозларининг аъзолари ўтган йили фидокорона меҳнат қилиб, катта ғалабаларга эришдилар. Районда ҳар гектар ердан олинган ҳосил 1955 йилдагига нисбатан 4,6 центнерданга ошди. Колхозчилар 1955 йилдаги 54 миллион сўм ўрнига, 1956 йилда 78 миллион сўм даромад олдилар. Колхозчиларнинг меҳнат кунлари қиммати ошди. Бир қатор камқувват колхозлар узил-кесил мустаҳкамландилар.

Район колхозлари олдида турган энг муҳим вазифа — ана шу эришилган ютуқларга суяниб, пахта ҳосилини янада ошириш, бунинг учун экиш кампаниясини намунали ўтказишдан иборат.

Бу вазифани тўғри тушуниб иш қилинаётган бир қатор колхозларда чигит экишни қисқа муддатда ўтказиб олиш учун пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Маленков номли, «Сталинчи», Сталин номли, Молотов номли, Калинин номли колхозларда дала ишлари ғоят уюшқоқлик билан бораётир. Бу колхозларда Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарорида белгиланган тадбирлар кунт билан амалга оширилмоқда. Ариқ-зовурларни тозалаш ишлари асосан тамомланган, минерал ўғитлар ташиб олинган, далага гўнг чиқариш қизғин давом этмоқда. Масалан, Калинин номли колхозда ҳозиргача ҳар гектар ерга 7 тоннадан, Сталин номли колхозда 6 тоннадан гўнг ҳозирланган. Гўнг чиқаришни яна давом эттириш билан бирга ер ҳайдаш, бороналаш, ер текислаш, карта четларини чопиш каби ишлар ҳам қизитиб юборилган.

— Партия ва ҳукуматимиз, — дейди Маленков номли колхознинг раиси ўртоқ Жўра Сафаров, — бу йил, айниқса, 3 масалага: тўла гектар учун курашга, ғўза тупларининг зарур қалинликда бўлишига, иш сифатига катта эътибор беришни талаб қилмоқда. Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг кўклам экиш кампаниясига тайёрлик юзасидан қарори чиққандан кейин биз айрим карталаримизни текшириб, ўлчаб кўрдик. Анча камчиликлар борлигини аниқладик. Жумладан, 8-бригаданинг 9,5 гектарли картаси ўлчаниб кўрилганда 7,5 гектар бўлиб чиқди. Шунинг учун биз чигит экишдан олдин гектарларни тўла аниқлаб чиқиш учун зарур тадбирларни амалга ошираяпмиз. Уватларни, йўлларни, хирмон атрофларини кўздан кечириб, бекор ётган жойларни умумий ерга қўшиб юбораяпмиз.

Сталин номли, Калинин номли колхозларда ҳам карта ўрталаридаги тут дарахтлари кўчирилиб, ер четларига ўтказилмоқда, карталар яхлитлаштирилмоқда.

Аммо бу колхозлардаги ишларнинг ўзига қараб Октябрь райони умуман экин кампаниясига тўла-тўкис тайёр деб бўлмайди. Аввало баҳорда 3964 гектар пахта майдони ҳайдалиши керак бўлса, шундан энди 859 гектари ҳайдалган. Ҳолбуки, шу кунларда пахта майдонларидан ташқари яна 2,5 минг гектар бошқа экин ерлари ҳам ҳайдалиши керак.

Аҳвол шундай экан, районда ҳозир нима ишлар қилинаётир?.

Раҳбарларнинг сўзига қараганда, МТСлардаги мавжуд тракторлар бу ерларни чигит экишга қадар ҳайдаб олишга камлик қилади. Шунинг учун область қишлоқ хўжалик бошқармаси Қорасув МТСидан 4 та, Калинин МТСидан 5 та, Юқори Чирчиқ МТСидан 4 та ҳайдов трактори юбориш ҳақида буйруқ берган. Лекин бу районлардаги айрим МТСларнинг раҳбарлари ҳалигача бу буйруқни бажармаётирлар. Калинин районидан 4 та, Қорасув районидан 2 та НАТИ трактори келтирилган, холос.

МТСларнинг ўзидаги тракторлардан қандай фойдаланилаётир? Афсуски, бу тракторлардан жуда унумсиз фойдаланилмоқда. Кўпгина тракторлар бекор турибди. «Ер етилмаган, ҳозир ҳайдасак, ер қотиб кетади» деган турли баҳоналар рўкач қилиняпти. Ҳолбуки, кўпгина ер, айниқса, Ислоҳат массиви ва бошқалардаги қир ерлар аллақачон етилиб қолган. Аммо гап бунда эмас. Ислоҳат массивидаги ерлар ҳайдалмай ётганига бу ерларнинг ҳалигача колхозларга тақсимлаб берилмагани, сўнгги кунларгача қайси колхоз қайси ерга чигит экиши аниқланмаганлиги сабаб бўлаётир.

Райондаги кўп колхозларни сув билан таъминлашда 17 километрга чўзилган қинғир-қийшиқ «Р-17» каналини тўғрилаб, қисқартириш ва «Р-16» канали билан бирлаштириш катта аҳамиятга эга. Умуман олганда, районда бу йил 731 минг кубометр ҳажмида каналлар қазилиши, ариқ-зовурлар тозаланиши лозим. Бироқ ҳалигача шундан фақат 59 минг кубометр ҳажмида иш бажарилган. Бу ишларда 7 ўрнига 2 тагина экскаватор ишлатилмоқда. Ишни тезлатиш учун Область сув хўжалик бошқармаси ҳам дурустроқ тадбир кўрмаяпти.

Пахта МТС партия ташкилотининг секретари ўртоқ Шокиров билан суҳбатлашганимизда у, бизда тракторчи кадрлар етарли, бу тўғрида камчилик йўқ, деб айтган эди. Лекин Хрушчев номли колхозга борганимизда бунинг аксини кўрдик. Колхознинг иккинчи участкасидаги саройда бир неча киши бузилиб ётган 223-ДТ-54 тракторини тузатмоқда. Битта «универсал» саройдан чиқиб, дала томонга ўтиб кетди. 6-трактор бригадасининг бошлиғи ўртоқ Исмоил Латипов бир «универсал»нинг нимасинидир тузатаяпти. Колхоз агрономи Мирзахол Раҳматиллаев, яна бир неча киши уни томоша қилиб турибди. Биз у билан суҳбатлаша бошладик.

— Ўртоқ Латипов, чигит экишга тайёрмисиз? — сўрадик биз.

— Қаёқда дейсиз, бригадамизда ҳозир 6 тракторчи етишмайди. Ана ву 95, 13, 39- тракторлар одам йўқлигидан бекор турибди, — деди Латипов сарой олдида турган тракторларга ишора қилиб. Агроном ўртоқ Раҳматиллаев гапга қўшилди.

— Ҳозир ишларимиз бошимиздан ошиб ётибди, 565 гектар ер ҳайдалмаган, 200 гектарча ердаги ғўзапоялар корчовка қилиниши керак. Борона қилиниши лозим бўлган анча ерлар бор. Тракторлар бору, уни ҳайдагани киши йўқ, — деди у ҳуноб бўлиб.

— Тракторчиларимизнинг кўплари ёш, тажрибасиз, чигитни қанақа қилиб экишга ҳам ҳайронмиз, — деди Шокиров пешонасини қашиб.

МТСда тракторчи кадрлар масаласи ана шундай «ҳал» қилинган. Лекин МТСдаги ўртоқлар, бизда тракторчилар етарли, деб хотиржам юрибдилар. Умуман олганда, Октябрь районининг МТС ва колхозлари экиш кампаниясига тайёр эмас.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

Кўклам дала ишлари илғорлари

3-«Боёвут» совхозининг ўртоқ М. Раҳимов бошлиқ 4-бўлим ишчилари кўклам экиш кампаниясига тайёргарликни авж олдириб юбордилар. Бўлимнинг деярлик барча экин майдони кузда шудгорлаб қўйилган эди. Шу кунларда бўлим ишчилари ерни бороналамоқдалар. Шунигдек, далага 356 тонна маҳаллий ўғит ташиб чиқарилди. Бу ерда ариқ-зовурларни тозалаш, суғориш шохобчаларини тартибга келтириш ишлари ҳам уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Дала ишларининг намунали амалга оширилишида бўлим ишчиларидан Н. Хусанов, П. Худоёров, И. Жўраев каби ўртоқлар ташаббус ва ғайрат кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар.

Бўлимда қишлоқ хўжалик машиналарини ўз вақтида ремонтдан чиқаришга ҳам алоҳида аҳамият берилди. Шунинг натижасида ўртоқ М. Кобзов бошлиқ трактор бригадасининг механизаторлари ўзларига бириктилган барча қишлоқ хўжалик машиналари, экиш агрегатларини сифатли қилиб ремонтдан чиқардилар.

КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь революциясининг 40 йиллигини байрам қилишга тайёргарлик тўғрисида чиқарган қароридан ғоят руҳланган бўлим ишчилари чигит экиш кампаниясига тайёргарликни бутун чоралар билан кучайтириб юбордилар. Ўтган йили 502 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 34 центнердан ҳосил етиштирган бу илғор бўлим ишчилари 1957 йилда гектаридан камида 35 центнердан пахта топшириш учун курашаётирлар.

Шунингдек, райондаги Молотов номли колхозда ҳам кўклам дала ишлари уюшқоқлик билан ўтказилмоқда.

Ю. ЮСУПОВ,
Т. ОСТАНАҚУЛОВ.

ТАНҚИД ВА БИБЛИОГРАФИЯ

Колхоз раислари учун зарур қўлланма

Колхоз раислари йирик ва кўп тармоқли жамоат хўжалигига раҳбарлик қилиш билан боғлиқ хилма-хил масалаларни ҳал этадилар. Раис бригада ва фермаларнинг кундалик амалий ишларига бошчилик қилади, колхознинг давлат олдидаги мажбуриятлари тўла ва ўз вақтида бажарилишини таъминлаш учун колхозчиларни сафарбар этади, хўжаликнинг ишлаб чиқариш планларини тузиш, моддий техника воситалари ҳамда пул маблағларидан фойдаланиш, МТС билан шартномалар асосидаги муносабатларга доир ишларни олиб боради.

Раис ташкилий, хўжалик, агротехника, ишлаб чиқариш ва бошқалар тўғрисида ҳар бир масалани чуқур ўйлаб, ҳар томонлама пухта ҳал этиши керак. Бунда у агротехника, зоотехника, қурилиш, механизация, молия ишларига доир бир қатор практик маълумотларга, нормативларга муҳтож бўлади. Ана шу эҳтиёжни кўзда тутиб, Ўзбекистон ССР давлат нашриёти «Колхоз раислари учун справочник»ни нашр этиб жуда яхши иш қилган.

Справочникни тузишда СоюзНИХИ, Тошкент қишлоқ хўжалик институти, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ва бошқа министрликлар ҳамда илмий муассасаларнинг 50 дан ортиқ илмий ходимлари, мутахассислари қатнашганлар.

Справочникнинг мундарижаси кенг, уни тузишда колхоз тузуми, социалистик қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, жамоат ишлаб чиқаришини ташкил этиш, деҳқончилик, чорвачилик ва бошқалар тўғрисидаги кўпгина асосий масалаларни кенг ёритишга ҳаракат қилинган.

Справочник «Колхоз қурилиши» деган бўлим билан бошланади. Бу бўлимда КПСС XIX ва XX съездларининг, шунингдек КПСС Марказий Комитети Пленумларининг мамлакатимиз қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, аҳоли учун озиқ-овқат маҳсулотлари, саноат учун хомашё етиштиришни тобора кўпайтириш тўғрисидаги қарорлари, партия ва ҳукуматимиз томонидан чиқарилган колхоз тузумини мустаҳкамлаш, ташкилий, хўжалик ва ҳуқуқий масалалар, қишлоқ хўжалигининг айрим соҳалари тўғрисидаги конкрет амалий ишларга доир асосий расмий ҳужжатлар киритилган.

Справочникнинг «Суғориш, сувдан фойдаланиш, мелиорация ва дарахт экиш» бўлими СССР Министрлар Советининг янги суғориш системасига ўтиш ҳақидаги қарорида кўрсатилган тадбирларни амалга ошириш асосида сувдан тўғри фойдаланиш, янги ерларга сув чиқариш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ихота дарахтзорлари барпо этиш йўлларини кўрсатиб беришга бағишланган.

Справочникда алмашлаб экишга доир махсус бўлим ҳам бор. Бу бўлимда деҳқончиликнинг асоси тупроқ ва унинг унумдорлигини муттасил оширишда алмашлаб экиш ҳамда ўғитлашнинг аҳамияти, алмашлаб экишни жорий этиш, ўғитлардан тўғри фойдаланиш масалалари ёритилади.

«Суғориладиган ерларда деҳқончилик» бўлими пахтачиликдан бошланади. Бу бўлимда пахтачилик агротехникаси, пахта-беда алмашлаб экиш масалалари тўғрисида анча кенг маълумот берилади. Шу билан бирга ем-хашак, силос экинлари, каноп-жут, шоли, шунингдек сабзавот, полиз, картошка ва ҳоказоларни етиштириш ва улар агротехникаси масалалари ҳам шу бўлимга киритилган. Бундан ташқари, справочникда боғ ва токзорчилик, деҳқончилик, экин зараркунандалари ва касалликларига қарши курашга бағишланган тегишли бўлимлар ҳам бор.

Чорвачилик, қишлоқ хўжалик машиналари ва механизациялаштириш, қурилиш, хавфсизлик техникаси, об-ҳавони кузатиш ва хўжаликка доир ҳисоблашлар масалалари ҳам махсус бўлимларда ёритилади.

Авторлар ва таржимонлар коллективи справочникни содда, оммабоп, тушунарли қилиш учун анча ҳаракат қилганлар. Шунинг учун справочник фақат колхоз раислари учунгина эмас, бригада, звено бошлиқлари, ферма мудирлари ва хўжаликдаги бошқа практик ходимлар учун ҳам яхши ёрдам бера олади. Бу, нашриётнинг шундай катта ҳажмдаги асарни биринчи марта нашр қилишига қарамасдан, ўз олдига қўйилган вазифани муваффақиятли бажара олганлигини кўрсатади.

Шу билан бирга, справочникда айрим камчиликлар ҳам йўқ эмас. Маълумки, колхоз раиси хўжалик ишлари билан бирга маданий-оқартув ишларига доир масалаларни ҳам ҳал қилади. Аммо справочникда колхоз маданияти тўғрисидаги масалаларни ёритишга етарли эътибор берилмаган.

Ҳозирги даврда ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш, резервларни аниқлаш ва ишга солиш, колхознинг хўжалик, молия фаолиятини анализ қилиш, маҳсулот таннархини ҳисоблаш энг актуал масалалардандир. Справочникда бу муҳим иқтисодий масалаларга деярлик тўхталинмаган.

Колхоз хўжалигини ривожлантиришда мажбурий ва ихтиёрий давлат страхованиелари ҳам катта роль ўйнайди. Колхоз раислари страхование органлари билан доим алоқада бўлиб турадилар. Лекин справочникда давлат страхованиеси ҳақида ҳеч нарса айтилмаган.

Ўзбекистон ССР давлат нашриёти справочникнинг бундан кейинги нашрларида юқорида айтиб ўтилган камчиликларни тузатиш тадбирларини кўради деб ишонамиз.

Х. СОБИРОВ,
иқтисодий фанлар кандидати.

МИРЗАЧЎЛНИ ЎЗЛАШТИРИШ — УМУМХАЛҚ ИШИ

Мирзачўлга янги келганларга бизнинг маслаҳатларимиз

С. БОЧКАРЕВ,
«Малик» совхозининг директори

«Малик» совхозининг пахтакорлари Мирзачўлни бутунлай бўйсундириш учун қаҳрамонона меҳнат қилаётган жуда катта оиланинг энг кекса аъзоларидандир. Ишчиларимиз ва мутахассисларимизнинг қўриқ ерларни ўзлаштириш соҳасида орттирган тажрибалари Мирзачўлга янги кўчиб келаётганларга фойдали ва зарур бўлса керак деб ўйлаймиз. Мирзачўл ерларида яқин йиллар ичида 23 та пахтачилик совхози ташкил этилади. Уларнинг олдида жуда катта ишлар турибди. Ташкилий даврда жиддий қийинчиликларга дуч келиниши мумкин.

Биз қуйида қўриқ ерларни ўзлаштириш соҳасида тўплаган тажрибаларимизни Мирзачўлга янги келганлар билан ўртоқлашмоқчимиз.

КЎПЛАБ УЙ-ЖОЙ ҚУРАЙЛИК

Мирзачўлнинг қўриқ ва бўз ерларини муваффақият билан ўзлаштиришнинг асосий ва ҳал қилувчи шартларидан бири янги совхоз ишчилари учун яшашга қулай ва мустаҳкам уй-жой қуришдир. Баъзи ўртоқлар, бу янгилик эмас, деб айтишлари мумкин. Ҳақиқатан ҳам бу маслаҳат янгилик эмас, лекин биз яна қайтариб айтамизки, бу — энг асосий ва ҳал қилувчи шартдир. Ўтган йили биз ишчилар учун 45 ўрнига 50 уй-жой, капитал қурилиш планида белгиланганидан 5 уй-жойни кўпроқ қурдик. Лекин шунда ҳам биз ҳали уй-жойга бўлган эҳтиёж тўла қондирилган, деб айта олмаймиз. Кўриниб турибдики, бир неча йиллардан бери уй-жой фонди вужудга келтирилаётган «кекса» совхозда ҳали ҳам уй-жой етишмайди.

Пахта майдонларида ишлаётган совхоз ходимларига зарур уй-жой шароити яратиб бериш ҳамда янгидан бизга кўчиб келаётганларни уй-жой билан таъминлаш учун бу йил кам деганда 200, бўлмаса 300 та уй-жой биноси қуришимиз лозим. Яқиндагина ташкил этилган «Дружба», «Мирзачўл», «Социализм» ва бошқа совхозларда эса жуда кўп миқдорда уй-жой биноси қуриш зарурлиги ўз-ўзидан маълум. Лекин шундай бўлишига қарамай, янги ташкил этилган совхоз раҳбарлари, шунингдек область қишлоқ хўжалик бошқармасидаги ва министрликдаги айрим ўртоқлар уй-жой қурилиши масаласига етарли эътибор бермаётирлар. Улар, ҳозирча ерни ҳайдаб, чигитни экиб олайлик, кейинчалик қурилиш ишлари билан шуғулланамиз, деб ўйламоқдалар. Бу мутлақо нотўғридир.

Қозоғистон ва Сибирдаги қўриқ ерларни ўзлаштириш тажрибаси шуни кўрсатадики, қурилиш ишларини дала ишлари билан биргаликда, айрим ҳолларда эса ундан ҳам олдин бошлаш лозим. Мирзачўл ерларида ташкил этилган совхозларда пахтадек кўп меҳнат талаб қиладиган ўсимлик етиштирилади. Бу ерда ҳар бир гектарга ғалла хўжалигидагига қараганда бир неча баравар ишчи кучи кўп талаб қилинади.

Бизнинг фикримизча, дастлабки пайтларда қурилиш ишлари суръати бошқа ишларнинг суръатидан анча олдинда бориши керак, токи янги кўчиб келаётганларни имкони борича тезроқ уй-жой билан таъминлаш керак. Шундай қилинганда, ишчилар ўртасида қўнимсизлик бўлмайди. Малакали кадрлар кўп бўлганида эса ҳар қандай ишни ҳам муваффақият билан амалга ошириш мумкин.

Қурилиш ишлари қолоқ, ярим кустар усулда олиб борилмоқда. Биз уй-жойларни кўп йиллардан бери хўжалик йўли билан қурмоқдамиз. Қурилиш муддатлари кўп ҳолларда жуда узоқ муддатларга чўзилиб кетмоқда, бинолар қимматга тушмоқда. Шу сабабли, бизнинг фикримизча, янги совхозларда уй-жой қурилиши ишларини чинакамига индустриал методларда ташкил қилиш керак. Бу ҳақда кўпдан бери гапирилмоқда. Жумладан, Мирзачўлда проектчилар ва бинокорларнинг кенгашида ҳам қурилиш ишларини индустриал методларда олиб бориш зарурлиги айтиб ўтилган эди. Афсуски, ҳозиргача бу соҳада қуруқ гапдан нарига ўтилмаётир.

Янги ташкил этиладиган 23 совхоз учун жуда кўп миқдорда уй-жой фонди талаб қилинади. Уларни якка-якка ҳолда, қолоқ, ярим кустар усулда қуриш учун жуда кўп вақт ва маблағ талаб қилинади. Вақт ва маблағни тежаш учун арзон маҳаллий бинокорлик материалларидан деталлар ишлаб чиқарадиган завод қуриш керак. Шундай қилинганда, уй-жой қурилиши суръати кескин ошади, сифат яхшиланади, таннарх камаяди. Янги совхозларнинг ўн мингларча ишчиларини фақат шу йўл орқали уй-жой билан қисқа муддат ичида таъминлаш мумкин. Совхозлар тайёр уйларни сотиб оладилар ва уни завод томонидан ажратилган махсус бригадалар монтаж қиладилар.

Уй-жой билан айни бир вақтнинг ўзида маданий-маиший бинолар комплексини ҳам вужудга келтириш керак. Бу кунги қишлоқ хўжалик ишчиси шаҳар индустриясининг ишчиси каби маданият масалаларига ва маиший шароитни яхшилашга катта талаб қўймоқда.

Биз ўз совхозимизда жамоат биноларини қурмоқдамиз. Бу ишни ёзги ва қишки клуб қуришдан бошладик. Қишлоқ жойларда клублар қуришга алоҳида эътибор бериш керак. Клуб имкони борича кенг ва катта қилиб қурилиши керак. Ошхона, чойхона, нонвойхона, ҳаммом ва бошқа маданий-маиший муассасалар биноларини ҳам қуриш керак. Биз бундай биноларнинг ҳаммасини қайтадан қурмоқдамиз, чунки мавжудлари ҳозирги талабга жавоб бермайди.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-РЕМОНТ БАЗАСИНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

Маълумки, совхоз хўжалиги юқори даражада механизациялаштирилган хўжаликдир. Бизнинг совхозимиздек ўрта мeёрдаги совхоз машина паркида юзларча турли хилдаги қишлоқ хўжалик машиналари ва асбоб-ускуналари бўлади. Ана шу асбоб-ускуналарнинг доим намунали сақланиши ва юқори унум билан ишлашини таъминлаш учун аввало ишлаб чиқариш-ремонт базасини вужудга келтириш лозим.

Эътироф этиш керакки, биз ўзимизнинг ишлаб чиқариш қуролларимизни намунали сақлаш ва сифатли ремонт қилиш учун зарур бўлган барча шароитларни ҳали вужудга келтира олганимиз йўқ. Совхознинг айрим бўлимларида техникани қор, ёмғирдан асрайдиган оддий бостирма ҳам йўқ. Мураккаб ва қимматбаҳо машиналар қишда очиқ ҳавода қолмоқда. Ремонт базамиз ҳам талабга жавоб бермайди. Марказий ремонт мастерскойларимиз ҳалигача зарур бўлган миқдорда метални қайта ишловчи станокларга эга эмас. Шу сабабли айрим вақтларда арзимаган бир детални ремонт қилиш учун Тошкентга юборишга тўғри келмоқда. Бу эса ўз навбатида ишга, айниқса, дала ишлари қизиган ва ҳар соат, ҳар минут ғанимат бўлган пайтларда ишга жуда ёмон таъсир қилмоқда.

Янги ташкил этилаётган совхозлардаги ҳамкасбларимизга бизда йўл қўйилган юқоридаги камчиликларга алоҳида эътибор беришларини маслаҳат қиламиз.

Янги совхозларнинг проектларида типовой ишлаб чиқариш биноларини комплекс қуриш кўзда тутилган. Бу проектларда кўрсатилган ва белгиланган тадбирларнинг барчасини ҳеч оғишмай амалга ошириш лозим. Ишлаб чиқариш-ремонт базаларини вужудга келтиришни орқага сурмаслик лозим. Бу соҳада йўл қўйилган ва ҳатто дастлабки қарашда унчалик аҳамияти йўқдек кўринган камчилик ҳам оқибат натижада жиддий қийинчиликларни туғдириши мумкин.

МАБЛАҒЛАРНИ СОЧИБ ЮБОРМАСЛИК КЕРАК

Мирзачўл ерларини тез, мақсадга мувофиқ ва кам маблағ сарф қилиб ўзлаштиришнинг яна бир асосий шарти барча қурилиш ишларини марказлаштиришдир. Қурилиш участкаларининг ҳаддан ташқари майда бўлиши ва ажратилган маблағларнинг жуда кўп участкаларга сочиб юборилиши бинокорлик ишлари суръатига, сифатига ва таннархига салбий таъсир қилади. Бу ярамас практика КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорларида қаттиқ қораланди.

Янги совхозлар ташкил этишга сарф қилинган маблағлар имкони борича кўпроқ фойда келтирадиган бўлсин. Бунинг учун янги пахтачилик совхозларида ирригация ва бинокорлик ишларини график асосида олиб бориш ва шу асосда, биринчи навбатда, энг зарур бўлган объектларни фойдаланишга топширишга эришиш лозим. Иш графигини комплекс қилиб тузиш керак. Энг зарур объектлар, чунончи, уй-жой қурилиши билан бир қаторда ишлаб чиқариш бинолари, ирригация шохобчалари қурилишини ҳам олиб бориш керак. Шундай қилинганда, дастлабки пайтларда энг зарур бўлган объектларни ўз муддатида фойдаланишга топшириш мумкин бўлади.

Қурилиш ишларининг ўлда-жўлда бўлиб қолиб кетишига мутлақо йўл қўймаслик керак. Акс ҳолда объектларнинг қурилиш муддатлари ҳаддан ташқари чўзилиб кетади, сифат кўрсаткичлари ёмонлашади. Қурилиш ишларини фақат марказий усадьбаларда ва яқин ўртада жойлашган бўлимларда олиб бормасдан, балки совхоз территориясидаги барча бўлимларда айни бир вақтда олиб бориш керак. Шундай қилинганда, хўжалик тезда изга тушиб кетади ва бундан кейин ишлаб чиқариш базасини кенгайтириш учун зарур бўлган имкониятлар яратилади.

Яна қайтариб айтамизки, қилинадиган ишларнинг қатъий графигини тузиш ва шу асосда барча ишчи кучларини, материал ресурсларини ва пул маблағларини биринчи навбатда ишга тушириладиган объектларга тўплаш лозим.

ЯНГИ АГРОТЕХНИКАНИ ДАДИЛ ҚЎЛЛАНАЙЛИК

Янги ерларни агротехника фанининг энг янги ютуқлари асосида ўзлаштириш керак. Мирзачўл ерларида айниқса ўсимликни суғоришга алоҳида эътибор бериш керак. Бунинг учун аввало дала майдонларини текислаш лозим. Афсуски, Булганин номли, «Фарҳод» ва «Дружба» совхозларида бу жуда муҳим масалага етарли эътибор бермаётирлар, қўриқ ерларни қандай бўлса, шундай ҳолича ҳайдаб чигит экмоқдалар. Суғорилмайдиган ғаллачилик хўжаликларида бундай қилиш мумкин, аммо суғориладиган пахтачилик хўжаликларида бунга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Суғориладиган деҳқончиликда ер текислаш — агротехника асосларининг асосидир.

Давлат пахтакорларни энг янги, юқори унумли машина ва механизмлар билан таъминламоқда. Ана шу техникадан ишнинг кўзини билиб фойдаланиш зарур. Янги техника, айниқса, янги ташкил этилган хўжаликларда жуда катта роль ўйнайди. Мингларча гектар ердаги ғўзани қўл кучи билан парвариш қилиш ва, айниқса, пахтани қўлда териб олиш мутлақо мумкин эмас. Ўтган йили йиғим-терим ишларини планлаштиришда айрим камчиликларга йўл қўйганимизга қарамай, биз пахта ҳосилининг 36 процентини машина билан териб олдик. Машинадан фойдаланиш бизда ишчи кучи етишмаётганлигига қарамай (совхозда ҳар бир ишчи кучига ҳозир 5 гектардан суғориладиган ер тўғри келади). барча ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб олдик ва ерларнинг бир қисмини шудгорлаб қўйдик. Яна иккинчи бир мисол келтираман. Ўтган йили бизнинг совхозимизда 700 гектар майдонда ўғитни газ ҳолида ва суюқ ҳолида солишни тажриба қилиб кўрдик. Бу жуда яхши натижа берди. Мавсум мобайнида биз ҳар бир гектарда уч ишчи-куни ва 35 сўм тежаб қолишга эришдик. Мирзачўлга янги келган дўстларимизга бу усулни кенг қўлланишни маслаҳат берамиз.

Мирзачўл ерларини ўзлаштириш умумхалқ ҳаракатига айланиб кетди. Бу ерда гигант қурилишлар олиб борилмоқда. Шунга эришмоқ кераккки, қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш учун сарфланган давлатнинг ҳар бир сўми қисқа вақт ичида ўзини қопласин ва Мирзачўл халқ бойликларини, Ватан бойликларини ошириш манфаатлари йўлида хизмат қилсин.

ФЕСТИВАЛЬ КЎРИГИ

Суратда: ҳаваскорлар тўгараги хор коллективи ҳиндча «Батминсон» қўшиғини ижро этмоқдалар. **И. Глауберзон ва В. Сироткин** фотоси.

Қалинин районидаги Ворошилов номли колхоз клуби гавжум. Бир томонда қўлига қизил байроқчалар кўтаришган кўк, қизил майкали ўспиринлар, бир томонда рангбаранг ясанишган лобар қизлар. Юзларда табассум, қалбларда шодлик. Булар ёшлар фестивали кўригини ўтказиш учун йиғилишганлар.

Кўрик бошланади. Дастлаб енгил атлетика мусобақаси ўтказилади. Узунликка сакрашда ўқувчи Тўйчиев 5,25 метрга сакраб биринчиликни олди. Абдуллаев, Қабиров ва Абдувалиевлар ҳам бўш келмадилар. Улар 4,90 — 4,85 метрга сакрашди. Юсупов, Маҳкамов, Саидалиев ва Иноятовлар 1,50 — 1,45 метр баландликка сакраб, мусобақада биринчи ўринни эгалладилар.

Колхоз аъзоси Усмондиёров билан Нурмуҳамедов ўзбекча кураш тушиб куч синашмоқда. Орифхонов билан Ғаниев ўртасида бўлган курашда Ғаниев ғолиб чиқди.

Курашдан сўнг кўрик программасининг концерт қисми бошланди. Концертнинг биринчи қисмида колхоз бадиий ҳаваскорлар тўгараги қатнашчилари томонидан ёқимли қўшиқлар ва шўх рақслар ижро этилди.

Илёсов раҳбарлигидаги ҳаваскорлик тўгараги қатнашчиларининг ҳамма номерлари томошабинларга манзур бўлди. Концертнинг иккинчи қисмида Ушинский номли 24-мактаб ўқувчилари Маъруф Қориев тузган «Фестиваль» адабий-бадиий монтажни кўрсатдилар.

Монтажда Москвага, жаҳон ёшлар фестивалига иттифоқимизнинг ҳамма республикаларидан келган делегатлар кўрсатилади. Монтаж бошланади, саҳнага Хитой, Ҳиндистон, Индонезия, Бразилия, Чехословакия ва бошқа мамлакатларнинг делегат йигит-қизлари шиор айтиб кириб келишди.

— Узоқ Ҳиндистондан келдик биз етиб,
Фестивалга совғалар билан.
— Келдим Миср элидан
Тинчлик шиори, дўстлик қарори билан.
Саҳна жаҳон ёшларига тўлди.
Шунда СССР делегати:
— Келинг дўстлар, шодлик бўлсин!
Қалбимизга тинчлик сўзи доим
тўлсин! деб уларни қарши олди.

Кўрик охирида колхоз правлениеси мусобақа ғолибларини мукофотлади.

Ф. УСМОНОВА.

Польша-Бирма қўшма баёноти

РАНГУН, 21 март. (ТАСС). Бугун бу ерда Польша Халқ Республикаси министрлар советининг раиси Юзеф Циранкевич билан Бирма бош министри У Ну Польша-Бирма қўшма баёнотини имзоладилар.

Баёнотда айтилишича, Польша Халқ Республикасининг ҳукумат делегацияси Бирмада бўлган вақтида ҳар иккала мамлакатни ўзаро қизиқтирган масалалар устида ва халқаро аҳамиятга эга бўлган баъзи проблемалар устида бош министр У Ну билан ва Бирманинг бошқа раҳбар арбоблари билан дўстона фикрлашиб олди.

«Тинч-тотув яшашнинг беш принципини ҳурматлаш негизида бутун дунёда тинчлик сақланиб ва мустаҳкамланиб қолишига амин бўлган ҳолда, дейилади баёнотда, ҳар иккала томон ўз ўрталаридаги муносабатларнинг тинч-тотув яшашнинг мана шу беш принципига бундан буён ҳам асосланишини таъкидладилар».

Ҳар иккала ҳукумат мазкур принциплар барча мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда татбиқ этилиши лозимлигига ғоят аминдирлар.

Томонлар, ҳарбий пактлар сиёсати Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг принципларига мувофиқ коллектив хавфсизлик системаси билан олмоштирилур деб умид билдирдилар. Шу муносабат билан улар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тинчликни сақлаш ва барча мамлакатлар хавфсизлигини таъминлашдан иборат асосий вазифасини бажаришга шу ташкилотни қувватламоқ ва мустаҳкамламоқ учун бутун куч ва ғайратни сарфлаш зарур, деб ҳисоблайдилар. Ҳар иккала ҳукумат ишонч билдириб айтадиларки, Осиёнинг улуғ давлати — Хитой Халқ Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги ўз ўрнини олмагунча Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўзининг ролини бажараолмайди.

Сўнгра баёнотда қайд қилиб ўтиладики, томонлар атом ва термоядро қуролининг ишлаб чиқарилишини, синовлардан ўтказилиши ва қўлланишини тақиқлашни ғоят зарур деб ҳисоблайдилар ва оддий қурол-яроғларни умумий ва анча камайтиришни ҳам шунчалик муҳим иш деб ҳисоблайдилар.

Ҳар иккала ҳукумат «мустамлакачиликнинг ҳар қандай тикланишига қаршилик кўрсатишга ҳамда ҳар қайси мамлакатнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини ва озодлик ишини қўллаб-қувватлашга қаттиқ бел боғлаганлар».

Пировардида томонлар мамнуният билан қайд қиладиларки, Польша билан Бирма ўртасидаги ўзаро муносабатлар кейинги йилларда тагин ҳам яқин ва мустаҳкам бўлиб қолди. Ўзаро муносабатларни янада яхшилаш мақсадида, дейилади баёнотда, иқтисодий, техника ва маданий алоқаларни ривожлантириш масаласи муҳокама қилинди. Бунда иқтисодий ҳамкорликни янада кенгайтиришга алоҳида эътибор берилди.

Польша ҳукумат делегацияси Бирмадан жўнаб кетди

РАНГУН, 21 март. (ТАСС). Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси Юзеф Циранкевич бошчилигида расмий визит билан бу ерга келган Польша Халқ Республикаси ҳукумат делегацияси бугун Рангундан Пном-Пенга (Камбоджа) жўнаб кетди. Делегация Бирмада уч кун турди.

Польша Халқ Республикаси ҳукумат делегациясини Бирма бош министри У Ну, бош министр ўринбосарлари У Ба Све ва Сао Кун Чо, министрлар ва бир қанча дипломатик ваколатхоналарнинг бошлиқлари, шу жумладан СССРнинг Бирмадаги элчиси А. Д. Шчиборин кузатиб қолдилар.

У Ну ва Ю. Циранкевич нутқ сўзладилар.

Польша ҳукумат делегацияси Камбоджада 24 мартгача бўлади ва шундан кейин Ҳиндистонга жўнаб кетади.

БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИНИНГ РЕЗОЛЮЦИЯСИ БУЗИЛДИ

Англия ҳукумати Кипр аҳолисининг вакиллари билан музокаралар олиб бориш тўғрисидаги таклифни рад қилди

ЛОНДОН, 21 март. (ТАСС). Англия мустамлакалар министри Леннокс-Бойд кеча умум палатасида сўзга чиқиб, ҳукуматнинг Кипрга нисбатан ўтказаётган сиёсати тўғрисида баёнот берди.

Маълумки, Кипр халқининг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи учун кураш олиб бораётган Кипр миллий-озодлик ташкилоти (ЕОКА) Англия маъмурлари ўзлари сургун қилиб қўйган кипрлик отоқли жамоат арбоби архиепископ Макариосни озод қилсинлар ва Кипр масаласини бартараф қилиш тўғрисида музокаралар бошласинлар, деган ният билан яраш аҳди тузишни бундан бир неча кун муқаддам таклиф қилган эди. Бу таклифни Кипр ва Англия жамоатчилиги Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Кипр масаласини музокаралар олиб бориш йўли билан тинч, демократик ва адолатли тарзда ҳал этишни тавсия қилган резолюциясига мос бўлиб тушувчи таклиф деб маъқуллаган эди.

Мустамлакалар министри ЕОКАнинг таклифини рад қилди ва Англия ҳукумати бу масалада... Шимолий Атлантик Иттифоқини (НАТО) воситачи қилмоқчи деб айтди. Мустамлакалар министрининг гапидан аниқ маълум бўлишича, Англия ҳукумати Кипр халқининг вакиллари билан музокаралар олиб боришни истамайди ва Кипр масаласида Англия, Греция ва Туркия ўртасида туғилган келишмовчиликларни биринчи галда бартараф қилиб олиш ниятидадир. Шундан кейингина Англия ҳукумати «Кипрнинг ички масалаларига эътибор» бераолган бўлур эди.

Леннокс-Бойднинг баёнотини лейбористлар оппозицияси қаттиқ танқид қилиб, Кипр аҳолисининг вакиллари билан музокаралар олиб боришни талаб этди.

«Таймс» газетаси ўзининг бугунги мақоласи Леннокс-Бойднинг баёнотини «қониқарсиз» деб ёзмоқда ва НАТОнинг воситачилиги «деярлик ҳеч шубҳасиз, самарасиз бўлиб чиқиши турган гап» деб кўрсатмоқда. Газета Кипр масаласини НАТОда муҳокама қилиш планини Греция ҳукумати ҳозирдаёқ рад қилганлигини эслатиб ўтмоқда.

Матбуот хабарларига қараганда, Англия ҳукуматининг бу позицияси Кипр жамоатчилигини ғазаблантирган ва умидсизлантириб қўйган. Фамагуста мэри Андреас Пагиурос, Леннокс-Бойднинг баёноти «ҳеч бир натижага олиб келмайди» деб айтган.

Никозия мэри Дэрвис дедики, Кипр масаласида НАТОни воситачи қилиш плани Англия ҳукуматининг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти резолюциясини бажаришни истамаётганлигини кўрсатади.

«НАТО, — деди у, — асосан мустамлакачи давлатлардан иборатдир, бу давлатлар Кипр масаласини ҳатто Бирлашган Миллатлар Ташкилоти олдига қўйишга ҳам рози бўлмайдилар. Кипр проблемаси Греция, Туркия ва Англия ҳукуматлари ўртасидаги келишмовчиликка доир проблема бўлмасдан, балки Кипрнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқига таалуқли проблемадир».

Бермуд оролларида Англия-Америка музокаралари

НЬЮ-ЙОРК, 21 март. (ТАСС). Америка агентликларининг Такерс-Тауна (Бермуд ороллари)дан хабар беришларига кўра, кеча АҚШ президенти Эйзенхауэр билан Англиянинг бош министри Макмиллан ўртасида биринчи ғайри расмий суҳбат бўлди. Бу суҳбатда музокараларда муҳокама қилинадиган масалалар ҳамда уларни қараб чиқиш тартиби тўғрисида келишилди. Агентликларнинг кўрсатишича, «Англия-Америка иттифоқини тиклаш» асосий проблема бўлади.

Эйзенхауэр билан Макмиллан ўртасидаги музокаралар расмий равишда бугун бошланади.

Ғарбий Покистонда ҳукумат кризиси

КАРАЧИ, 21 март. (ТАСС). Карачи радиосининг берган хабарида айтилишича, Ғарбий Покистоннинг қонун чиқарувчи мажлисида келишмовчиликлар кўпайиб кетганлиги сабабли Покистон президенти Искандар Мирза бугун махсус декрет чиқариб, «шу вилоятдаги ҳукуматнинг ҳамма вазифаларини» ўз устига олган.

Грецияда ер қимирлаш

ПАРИЖ, 21 март. (ТАСС). Франс Пресс агентлиги мухбирининг Афинадан хабар беришича, бугун кечаси Фессалиянинг бир қанча районларида яна қаттиқ ер қимирлаган.

Суратда: Мўғулистон Халқ Республикасининг пойтахти —Улан-Батор шаҳрининг кўриниши.
П. Махвал фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ЦЕЙЛОНГА СОВҒАСИ

ДЕҲЛИ, 21 март. (ТАСС). «Таймс оф Цейлон» газетасининг билдиришича, Коломбо портига «Магадан» номли совет пароходи Совет Иттифоқи томонидан Цейлонга совға қилинган медицина асбоб-ускуналарини олиб келган.

РУМИНИЯ БУЮК МИЛЛАТ МАЖЛИСИНИНГ СЕССИЯСИДА

БУХАРЕСТ, 21 март. (ТАСС). Бугун Румининя Буюк миллат мажлиси сессиясининг эрталабки мажлисида Молия министри А. Вижоли Румининя Халқ Республикасининг 1957 йилги давлат бюджети тўғрисида доклад қилди. У, республиканинг ҳукумат томонидан Буюк миллат мажлиси қарамоғига тақдим этилган 1957 йилги давлат бюджети халқ хўжалигидаги ресурслар ва имкониятларга реал баҳо бериш асосида тузилган бўлиб, социалистик саноатни ва қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш ҳамда халқнинг турмуш даражасини янада яхшилаш тадбирларини маблағ билан таъминлайди, деди.

Румининя Халқ Республикасининг 1957 йилги давлат бюджети даромадлар бўйича 46. 147 миллион лей ва харажатлар бўйича 45.247 миллион лей қилиб белгиланган. Бюджет даромадларининг 91 процентини халқ хўжалигининг социалистик сектори беради. Бюджет маблағларининг 52,9 проценти халқ хўжалигига, 8,1 проценти мудофаа мақсадларига сарфланади. Қишлоқ ва ўрмон хўжалигини ривожлантириш учун 4 миллиард лей, яъни 1951 йилдагига қараганда икки баравар кўп маблағ сарфлаш кўзда тутилади.

Меҳнаткашларнинг турмуш даражасини ошириш вазифаси партия ва ҳукумат сиёсатининг диққат марказида туради, деб уқтириб ўтди докладчи. Бу ҳол социал-маданий тадбирлар учун сарфланадиган маблағ миқдорининг анча кўпайтирилганлигида ўз ифодасини топди. 1957 йилги бюджетда бу тадбирлар учун 10,5 миллиард лей, яъни 1956 йилдагидан 2,5 миллиард лей кўпроқ маблағ сарфлаш кўзда тутилган.

Молия-иқтисодий комиссиясининг қўшимча докладидан кейин давлат бюджетини муҳокама қилишга киришилди.

Париж Коммунасининг 86 йиллиги муносабати билан Парижда тантанали йиғилиш

ПАРИЖ, 21 март. (ТАСС). Париж Коммунасининг 86 йиллиги муносабати билан бу ерда тантанали йиғилиш бўлди. Йиғилишни Франция Коммунистик партиясининг Марказий Комитети ўтказди. Йиғилишда раислик қилган Марсель Кашеннинг қисқача нутқидан кейин партия Марказий комитетининг аъзоси Роже Гароди Париж Коммунасининг сабоғи тўғрисида доклад қилди. Докладчи Париж Коммунаси Россияда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабасидан кейин амалга оширилган пролетариат диктатурасининг куртаги бўлди, деди. Биз, деди Гароди, Париж Коммунасига мустаҳкам содиқ бўлиб, бугун Совет Иттифоқига ва унинг Коммунистик партиясига умид билан қараймиз.

Миср ҳукуматининг мажлиси

ҚОҲИРА, 21 март. (ТАСС). Кеча президент Носир раислиги остида Миср ҳукуматининг мажлиси бўлди. Матбуотнинг билдиришича, мажлисда ҳукуматнинг ташқи ва ички сиёсатига доир масалалар муҳокама қилинган.

Ҳукуматнинг расмий вакили Сувайш канали тўғрисидаги масалага боғлиқ бўлган сўнгги воқиалар муҳокама қилинганлигини билдирди. Шунингдек миллий мажлисни чақиришга тайёргарлик кўриш тўғрисидаги ахборот тингланди. Ҳукумат вакили миллий мажлисни июлнинг биринчи ярмида чақириш мўлжалланганлигини билдирди.

БОТВИННИК— СМИСЛОВ МАТЧИ

21 мартда Чайковский номидаги концерт залида М. Ботвинник билан В. Смислов ўртасида жаҳон биринчилиги учун бўлаётган шахмат матчининг еттинчи ўйини ўйналди. Оқ доналар билан Ботвинник ўйнади.

Дастлаб ўйин ўзига хос кескин тусда борди. Бироқ, ўйин охирига келганида ҳар иккала томоннинг кучи бутунлай бараварлашиб қолганлиги аниқланди. Гроссмейстерлар 23-юришда дурангга рози бўлдилар.

Матч ҳисоби 3,5:3,5 бўлиб қолди. 8-нчи ўйин 23 мартда ўйналади. (ТАСС).

Тошкент янада кўкаламзор бўлади

Тошкент йилдан-йилга обод ва кўкаламзор шаҳарга айланмоқда. Шаҳарни кўкаламзорлаштириш ишларида ишчи-хизматчилар билан бир қаторда мактаб ўқувчилари, пионер ва комсомоллар ҳам актив қатнашмоқдалар. 5 мартдан «кўчат ўтказиш ойлиги» бошланди. Бу вақт ичида шаҳар атрофларига 75 минг туп турли хил дарахт, 78 минг туп бута, 98 минг туп ҳар хил кўкат деворлари, 18 миллион 970 минг туп гул кўчатлари ўтказилади.

Маълумки, ўтган йили Гоголь, Ҳамза ва Муқимий кўчаларида янгидан бульварлар вужудга келтирилган, шунингдек Калинин ва Фрунзе майдонларида скверлар барпо қилинган эди. Шу кунларда ана шу бульвар ва скверларга гул ва дарахт кўчатлари ўтказиш юзасидан қизғин иш олиб борилаётир. Бу йил ўтказиладиган дарахт кўчатлари орасида кўп йиллик дарахтлар, шунингдек қишин-ёзин кўмкўк бўлиб турадиган виргиния арчаси, сарв дарахти ва бошқа ўсимликлар ҳам бор. Кузда ҳаммаси бўлиб 2,5 минг туп йирик дарахт кўчатлари ўтказилган эди. Кўкаламзорлаштириш — кўчат ўтказиш ишларини яхши йўлга қўйиш мақсадида бу йил шаҳарда «Зеленводстрой» тресты ташкил этилади. Трест катта ёшдаги дарахтларни бир ердан иккинчи ерга кўчириш ишларини енгиллаштирадиган ҳозирги замон механизмлари, шунингдек малакали агрономлар билан таъминланади.

Ҳозирги кунларда Фрунзе районидаги Чиланзор массивида 2.500 квадрат метрли оранжерея ва теплица комбинати барпо этиш юзасидан ҳам иш олиб борилмоқда.

Кўчат ўтказиш ойлигида шаҳар аҳолисига 20 минг тупдан ортиқ олма, ўрик, олхўри, нок ва бошқа мевали дарахтлар ҳамда ток кўчатлари сотилади.

К. ОРИФХОНОВ.

ФАН ОЛАМИДА

„Атом соатлари“

Бундан 60 йилча илгари фанда ажойиб кашфиёт яратилди. Француз олими Анри Беккерель ҳар хил жисмларнинг совуқ нурланишини ўрганиб, табиатда одатдаги чидамли моддалар билан бирга, чидамсиз моддалар — ҳозирги таъбир билан айтганда, радиактив моддалар ҳам борлигини аниқлади. Бу моддаларнинг атом ядроси ҳеч қандай ташқи таъсирсиз, ўз-ўзидан емирилиб, ўзидан энергия чиқаради. Кейинроқ, табиатда бундай атомларнинг уран ва радий атомлари каби бир қанча турлари бор эканлиги аниқланган.

Калий ва бошқа элементларнинг атомлари ҳам, гарчи озроқ бўлса-да, шундай хусусиятларга эга.

Радиактив емирилиш аста-секин содир бўлади. Бу емирилишнинг содир бўлиш қонуни қуйидагича: радиактив модданинг бир килограмми ҳам, ўн килограмми ҳам, орадан маълум бир муддат ўтганидан сўнг қоқ ярми емирилади. Масалан, бир килограмм уранни олиб кўрсак, унинг ярмиси, яъни беш юз грамми 4,5 миллиард йилдан сўнг емирилади. Ураннинг қолган беш юз граммининг ярмиси, яъни 250 грамми ҳам яна тўрт ярим миллиард йилдан сўнг емирилади. Ана шу бир килограмм уран тамом бўлгунича емирилиш шу хилда давом этаверади.

Радиактив атомлар ярмисининг емирилишига кетган вақтни олимлар ярим емирилиш даври деб атайдилар. Ҳар хил радиактив моддаларнинг ярим емирилиш даври ҳар хилдир. Юқорида айтганимиздек, уран учун ярим емирилиш даври 4,5 миллиард йилдир, радийнинг ярим емирилиш даври эса 1590 йилдир. Радиактив углероднинг ярим емирилиш даври эса тахминан 5700 йилга тенгдир.

Радиактив моддаларнинг емирилиши ҳар қандай шароитда ҳам бир хил тезликда содир бўлаверади. Бу қатъий қонундир. Радиактив моддаларнинг худди ана шу хусусияти инсониятга планетамиз тарихидаги минглаб йилларни ҳисоблаб чиқиш, қадимги замонда Ер юзида содир бўлган у ёки бу воқианинг қачон рўй берганини аниқроқ белгилаш имконини берди.

Табиий радиактив моддалар қаторида радиактив углерод ҳам борлигини юқорида айтиб ўтган эдик. Олимлар радиактив углерод оддий азотнинг юлдузлараро бўшлиқдан бизга келадиган космик нурлар таъсирига учраши орқасида атмосферанинг устки қатламларида ҳосил бўлишини аниқладилар. Бу ерда шуни айтиш керакки, ҳаводаги углероднинг миқдори доим бир хил бўлади. Чунки ҳар дақиқада қанча радиактив углерод емирилса, худди шунча янгиси пайдо бўлиб туради.

Радиактив углерод кислород билан қўшилиб, радиактив углекислий газни ҳосил қилади. Биз яшаб турган Ер атмосферасида юз миллиардларча тонна углекислий газ бор. Ана шу газнинг баъзи бир қисми доим радиактив бўлади.

Ҳаммамизга маълумки, углекислий газ ўсимликнинг озуқа моддаси ҳисобланади. Ўсимликлар бу газдан ўз ҳужайраларини қуришда фойдаланади. Ўсимлик организмига одатдаги углерод атоми билан бирга, бу атомларнинг ака-укалари — радиактив углерод атомлари ҳам кириб қолади. Бу атомлар эса ўсимликдан ҳайвонлар организмига ўтадилар. Ўсимлик ёки ҳайвон тирик экан, улар озуқа истеъмол қилади, шунинг учун улар организмидаги радиактив углерод атомлари нисбати ўзгармайди, чунки тирик организмда емирилган атомлар ўрнига янгилари пайдо бўлиб туради. Исталган ўсимликлардан бирини олиб текширсак, унинг ҳужайрасида ҳар бир грамм углеродда бир хилдаги миқдорда бўлган радиактив атомларни кўрамиз. Бу атомлар 50 миллиардга яқин бўлади.

Аммо ўсимлик ёки ҳайвон ўлиб қолди дейлик. Бундай ҳолда организмга радиактив углероднинг келиб туриши тўхтайди. Худди ана шу моментдан бошлаб «углерод атом соатлари» ишга тушади. Организмнинг ўлик қолдиқларидаги чидамсиз углерод атомлар камая бошлайди. Шуни эсдан чиқармаслик керакки, бу камайиш — емирилиш, юқорида айтилганидек, қатъий қонуният асосида рўй беради. 5700 йилдан сўнг радиактив углерод атомлари сони икки марта камаяди (11400 йилдан сўнг тўрт баравар камаяди ва бошқалар).

Шундай қилиб, қадимдан қолган ҳайвон ва ўсимлик организмидаги радиактив углерод атомининг миқдорига қараб бу организмларнинг қачон ўлганини жуда аниқ билиб олиш имконияти туғилади.

Дунёдаги музейларда ўтмишнинг жуда кўп ёдгорликлари сақланмоқда. Уларнинг ёши ана шу ёдгорликларнинг ҳар хил белгиларига қараб тахминан аниқланган. Шу сабабли ҳам «углерод соатлари» археолог ва тарихчилар учун жуда фойдали ва зарур нарса бўлиб чиқди.

Қадимги Миср подшосининг гўридан топилган ёғоч шахмат руҳи донасининг бир қисми кесиб олинган эди. Археологлар ана шу рух донасининг ёши 3750 да деб тахмин қилишди. Буни аниқ белгилаш учун физиклар ишга киришди. Улар гўрдан топилган ёғочнинг бир грамм углеродида қанча атом қолганлигини аниқладилар ва уни янгигина қирқилган дарахтнинг бир грамм радиактив углеродида мавжуд бўлган атомлар сонига солиштириб кўрдилар. Илмий таққослаш натижасида аниқланишича, шоҳнинг гўридан топилган рух донасини ясаш учун ишлатилган дарахт бундан 3620 йил бурун кесилган экан.

Ҳурматли газетхон, сиз ана шу йилларнинг қандай аниқланишини билишга қизиқарсиз. Бу иш мана бундай бажарилади: аввал ёши аниқланмоқчи бўлган предметнинг кичик бир қисмидан соф углерод ажратиб олинади. Бу углерод махсус цилиндр идишга жойлаштирилади. Цилиндрнинг ичига ҳар бир радиактив атомнинг емирилишини ҳисобга олувчи физик прибор — Гейгер-Мюллер аппарати ўрнашган бўлади. Тажриба шуни кўрсатдики, янги кесилган дарахт ёки янги ўлдирилган ҳайвон суягидан ажратиб олинган углеродда бир минут ичида ўртача 12,5 та ядро емирилар экан. Агар углерод қадимдан қолган дарахт бўлагидан ажратиб олинган бўлса, бир минутда ядронинг емирилиши бундан кам бўлади. Топилган предмет қанча қадимий бўлса, атомларнинг бир минутда емирилиш миқдори шунча кам бўлади.

Шундай қилиб, қадимги предметларнинг ёши янги ўлган предметлар углеродидаги атомларнинг бир минутда емирилиш сонини мазкур қадимги предмет атомининг бир минутда емирилиш сонига таққослаш билан аниқланади.

Баъзан «углерод соатлар» бошқа ҳеч қандай воситалар билан аниқлаб бўлмайдиган воқиаларнинг содир бўлган вақтини аниқлашга ёрдам беради. Масалан, Франциядаги ғорларнинг бирида қадимги одамнинг яшаган жойи топилган. Олимлар ана шу ғорда ёқилган гулхандан қолган қадимги кўмирни асос қилиб олиб, бу ғорда одам қачон яшаганлигини янги усул билан аниқлашга қарор қилдилар. Кўмирдаги радиактив атомлар сонини аниқлаб, олимлар шундай қарорга келдилар: ота-боболаримиз бу ғорда Ернинг Буюк музлаш давридан сўнг, яъни бундан қарийб 15 минг 500 йил илгари яшаганлар. Ғордаги гулхан ҳам худди ўша пайтда ёқилган.

«Радиактив углерод соатлари» ҳозир фанда кенг қўлланилмоқда. «Углерод соатлар»дан археологиядан ташқари бошқа соҳаларда ҳам фойдаланилмоқда. Масалан, геологлар нефть конларини қидирганларида кўпинча ердан чиқадиган газга, айниқса метанга қараб фикр юритадилар. Метан гази бор ерда нефть ҳам бўлиши мумкин. Аммо баъзан бу газ тупроқда бошқа сабаблардан ҳам, масалан, ўсимликларнинг чиришидан ҳам пайдо бўлиши мумкин. Бироқ бундай ерда нефть бўлмайди.

Бундай ҳолларда бир газни иккинчисидан қандай фарқ қилиб бўлади? Бу саволга радиактив углерод атомлари жавоб беради. Ўсимликдан пайдо бўлган метанда нефть бор ердан чиқадиган метанга нисбатан нишонли углерод атомлари ҳар доим кўп бўлади. Чунки нефть ерда чириётган ўсимликлар ўлимидан анча олдин пайдо бўлган. «Радиактив углерод соатлари» қидирувчиларга нефтнинг қаерда борлиги ва қаерда йўқлигини аниқ кўрсатиб беради.

Углерод радиактив соатлар қандай даврларни кўрсата олади, деган савол туғилиши мумкин. «Углерод соатлар» бизга ўн минг йиллар ичида бўлиб ўтган воқиаларнигина аниқлашга ёрдам беради. Гап шундаки, ўсимлик ёки ҳайвон ўлганидан сўнг 60 минг йил ўтгач, ўлик организмдаги углероднинг радиактив атомлари миқдори тирик организмда бўлган атом миқдорининг ниҳояти мингдан бирини ташкил қилади. Бу қолдиқни аниқлаш эса амалий жиҳатдан жуда қийиндир.

Лекин бу ўринда олимларга бошқа табиий радиактив моддалар, жумладан уран ёрдам бера олади. Биз юқорида айтиб ўтганимиздек, уран атомларининг емирилиши минг йилларга эмас, балки миллиард йилларгача чўзилади. Бундай емирилиш натижасида уран изотопларидан гелий ва рух элементлари пайдо бўлади. Ҳар бир миллион йилда бир грамм табиий урандан тахминан граммнинг ўн мингдан бир қисмича рух пайдо бўлади. Таркибида уран бўлган бирон минералнинг ёши қанча катта бўлса, бу минералда рух шунча кўп йиғилади. Шундай қилиб, бирор фойдали қазилманинг таркибидаги уран ва рухнинг нисбатини ҳисоблаб чиқиб, мазкур топилманинг ёшини аниқлаш мумкин.

«Уран атом соатлари» ёрдамида ер қобиғидаги энг қадимги минералларнинг ёши қарийб 3 миллиард йилга тенг эканлиги аниқланди. Бундан, демак, ер қобиғининг ўзи ҳам бундан уч миллиард йил илгари пайдо бўлган экан, деган хулосага келамиз. Бутун Ер шарининг ёши эса 4-5 миллиард йилдан кам эмас. «Уран соатлари»нинг кўрсатишича, Карелиянинг энг қадимги тоғларидаги фойдали қазилмалар бундан 2 миллиард йил илгари пайдо бўлган. Урал ва Тянь-Шань тоғларига эса 200-300 миллион йил бўлган. Альп, Гималай ва Кавказ тоғлари юқоридаги тоғларга нисбатан бирмунча ёш экан.

Ҳозир олимлар «радиактив атом соатлари»нинг «юришини» янада равшанлаштиришга ҳаракат қилмоқдалар. Сўнгги вақтларда тоғ фойдали қазилмаларининг ёшини белгилашнинг аниқроқ бўлган радиактив методлари ишлаб чиқилди.

Шундай қилиб, табиий «радиактив атом соатлар» ўтган асрларда бўлган воқиаларнинг аниқ календарини тузишда ўтмишни ўрганувчилар қўлида энг қулай восита бўлиб хизмат қилмоқда.

Вл. МЕЗЕНЦЕВ.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТРЛАРДА

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/III да **Ганг дарёсининг қизи**, 24/III да кундуз **Аломат ҳодиса**, кечқурун **Қароқчилар**.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/III да **Оққуш кўли**, 24/III да кундуз **Уйқудаги гўзал**, кечқурун **Травиата**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/III кеч соат 8 да **Катта концерт**. Концертда: **Маҳмуджон Ғафуров, Раззоқ Ҳамраев, Шаҳодатхон Раҳимова, Розия Каримова,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар ва солистлар қатнашади, 24/III кундуз **Азиз ва Санам**, кечқурун **Зафар**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — йиртқич ҳайвонларни биринчи бўлиб ўргатувчи рус устаси, РСФСРда хизмат кўрсатган артист **Н. П. Гладильщиков** гастроллари, **«Етти қувноқ»** қизиқчилар группаси гастролининг давоми, **чавандозлар, дорбозлар.** Томоша кеч соат 8 да бошланади. Якшанба куни 3 марта **томоша** кўрсатилади.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА» — кундуз ва кечқурун янги бадиий фильм **Далажоним-дала**, кеч соат 9 да кенг экранли фильм **Пролог**.

«ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «УЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Далажоним-дала**.

НАВОИЙ НОМЛИ — эрталаб соат 11-40 минутгача **Йилқичи қўшиғи**, кундуз ва кечқурун **Далажоним-дала**.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136 Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 132. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 39040. Қишлоқ хўжалик бўлими — 135. Саноат ва транспорт бўлими — 132 Хатлар бўлими — 34048. Маҳаллий ахборот бўлими 135. Секретариат — 34048. Эълонлар бўлими — 38142.

Р 00378. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № 1765.